

Rom

Nauəuə iətəm Pol təmətei tuvən kəm nəfaki mīn ikin Rom

Nəghatiən əkuəkīr rəha nauəuə u Rom

?Pəh təmətei nauəuə u? Aposil Pol təmətei nauəuə u.

?Təmətei tətuvən kəm pəh? Təmətei nauəuə u tətuvən kəm nəfaki mīn iətəm ilah kəutatig e taun asoli u Rom.

?Natigiən təhro lanu nian təmətei? Pol tətei məmə in tolkeikei məmə otuvən meh nəfaki mīn əpəha rom, uərisig in təpanuvən e kəntri u Spen. Mətəu aupən ikin, in otəkeikei muvən mos məni kəti o nəfəniən kəm nanrah mīn e niməfaki rəha Jerusiləm. E niməfaki rəha Rom, Nanihluə* mīn tepət, mətəu nətəm Isrel tepət mīn.

?Təmətei nauəuə u o nak? Uərisig Pol tətuvən Rom, in tolkeikei məmə ilah okotaupən motəhrun in, kəni inəha, təmətei nauəuə u. Nətəm Rom kəsotos əhanəhiən nəgətuniən kəti rəha aposil kəti. Kəni inəha, in tolkeikei məmə otəni pətigəm suaru əhruahru rəha Uhgīn o nosmiəgəhiən nətəmimi. Kəni in tolkeikei məmə otəni əhruahru məmə otəhro lanu, Nanihluə mīn mīne nətəm Isrel, ilah rəfin okəhuva kətiəh əmə e niməfaki rəha Uhgīn.

Pol təməni təuvir kəm lah

* : Nanihluə, Ianihluə – Afin-to e tiksineri.

¹ Iəu Pol, u iəu slef rəha Krīsto Iesu†. Uhgīn təmauīn lak məmə iəu aposil, kəni təmītəpīn məfəri iəu məmə iəkəni pətīgəm nanusiən təuvīr rəhan.

² Nanusiən təuvīr u, in tīnəni rəkis nuvəh e rəhan iəni mīn iətəm kəmotətēi=pən e Nauəuə Rəha Uhgīn.

³⁻⁴ Nanusiən təuvīr əha tətəghati e Nətīn, Iesu Krīsto rəhatah Iərməniḡ. In təmuva iətəmimi kəti, misipən e nəhlin rəha Kig Tefit. In tēmimis, kəni Uhgīn təməḡətun məmə in Nətīn əhruahru, inəha Nəti Uhgīn, nian təmosmiḡəh in e nīmisiən e nəsanəniən e uək rəha Narmīn Asim.

⁵ E Krīsto, Uhgīn təmol təuvīr kəm iəu, məfa kəm iəu uək təuvīr məmə iəu aposil kəti. Təməfa uək u məmə iəkauīn e nətəmimi e niki Nanihluə‡ mīne e nəuaniləuis mīn rəfin məmə okotəni nīpəhrīeniən lan, kəni tol lanəha, mautil nəuian. Kəni nian kautol lanəha, otəfəri nərgi Iesu.

⁶ Kəni itəmah mīn əpəha Rom, Uhgīn təmauīn e təmah məmə itəmah rəha Iesu Krīsto.

⁷ Kəni rəueiū iəkətēi nauəuə kəm təmah rəfin. Uhgīn tolkeikei itəmah, kəni təmauīn e təmah məmə rəhan.

Pəh Uhgīn Tatə rəhatah, mīne Iərməniḡ Iesu Krīsto okuətuati e rəhalau nəuviriən mīne nəməlinuīən kəm təmah.

Pol təmolkeikei məmə otuvən meruh nətəm Rom

⁸ Uərisiḡ iəpanəghati, iəkəni tagkiu kəm Uhgīn o təmah rəfin aḡin, mətəu-inu nətəmimi rəfin e nəhue niftəni kəmotətəu nanusiən e nəhatətəiən

† 1:1 Afīn-to “Iesu” e tiksīnəri. 1:1 Uək 9:15 1:2 Rom 16:25-26

‡ 1:5 Nəghatiən u “Nanihluə” tətəghati e nətəmimi rəfin u səniəmə nəuaniləuis mīn rəha Isrel. 1:5 Uək 26:16-18; Kəl 2:7-9 1:7 Nam 6:25-26

rəhatəmah. Natimnati iətəm Iesu Kristo təmol kəm tah tatol tol lanəha məmə iəkəhrun nəniən tagkiu kəm Uhgın.

⁹ Kəni Uhgın təhrun məmə e nian rəfin iətəfaki, kəni məsaluiən e təmah. İatol pik uək rəhan e nıkkik ərəfin o nəni pətigəmiən nanusiən təuvır rəha Nətın.

¹⁰ İəmətəhtahnin nuvəh məmə oiəkuvnə meruh itəmah. Kəni iətəfaki məmə rəueiu, nəmə in nətəligiən pəhriən rəha Uhgın, in oterəh e suaru kəti məmə iəkuvnə pəhriən.

¹¹ İəkolkeikei pik məmə iəkuvnə meruh itəmah məmə iəkəfinə kəm təmah nəuviriən kəti rəha Uhgın məmə otol itəmah nautəhtul əskasik təhmin min,

¹² tol lanu, nəhatətəiən rəhatəmah təhrun nasiruiən lak, kəni rəhak min təhrun nasiruiən e təmah.

¹³ Piak min mine nəuvinik min, təuvır məmə nəkotəhrun məmə nian tepət, rəhak nətəligiən təhti məmə iəkuvnə məsal=pən e təmah. Mətəu nian rəfin natimnati tepət tətəhtipəsığ lak o nuvnəiən. İəkolkeikei məmə rəhak uək otəuə e nəuan e nəmiəgəhiən rəhatəmah, təhmen e nəmiəgəhiən rəha Nanihluə min ikin pisin pisin min.

¹⁴ İəkəkeikei məni pətigəm nanusiən təuvır kəm nətəmimi rəfin nətəm kəutatığ ikin min Rom tətərmənığ ikin, mine iki pisin min rəfin, kəni ilah nətəm kəmotol vivi skul, mine ilah nətəm kəsotol vivian skul. Əuəh, iəkəkeikei məni pətigəm kəm lah rəfin.

¹⁵ Kəni o nati əha, iəkolkeikei pik məmə iəkəni pətigəm nanusiən təuvır kəm təmah min əpəha

Rom.

¹⁶ Iatəghati lanu mətəu-inu, iəu iəsaulis aginiən o nanusiən təuvir. Iəsaulisiən mətəu-inu nanusiən təuvir in nəsanəniən rəha Uhg'in o nosmiəgəhiən nətəmimi rəfin nətəm kəutəhatətə lan, təmaupən muva o nətəm Isrel, uərisig ko, o Nanihluə min.

¹⁷ Tol lanəha, e nanusiən təuvir, Uhg'in təmol əpu suaru rəhan məmə Uhg'in tətəfən rəhan əmə nəhruahruian kəm nətəmimi. E nəhatətəiən əmə, Uhg'in tatol məmə nətəmimi kəhuva motəhruahru e nəhmtin. Kəni inu təhmen e Nauəuə rəha Uhg'in iətəm tətəni məmə, “Nətəmimi nətəm kotəhruahru e nəhmti Uhg'in e nəhatətəiən rəhalah, ilah okotos nəmiəgəhiən itulin.”

*Niəməha tatol Uhg'in
o təfagə tərāh rəfin*

¹⁸ Mətəu Uhg'in e negəu e neai tətəgətun rəhan niəməha mine nalpiniən o nətəmimi rəfin nətəm kəutəhti nəuian mautol nolien tərāh min rəhalah. Ilah kəutəhtul pəsig e nipəhrieniən rəha Uhg'in e nolien tərāh min rəhalah,

¹⁹ mətəu-inu ilah kotəhrun neruhiən əhruahru natimnati min rəfin iətəm nətəmimi kotəhrun nəhruniən Uhg'in lan. Tol lanəha mətəu-inu Uhg'in aru təməgətun əhruahru ilah lan.

²⁰ Ko nətəmimi kəsoteruh əhruahruian Uhg'in e nəhmtilah. Mətəu təmətuəuin e nian təmol neai, mine niftəni, mine natimnati rəfin, kəni nətəmimi rəfin kotəhrun neruhiən e nəhmtilah, natimnati rəfin iətəm in təmol, kəni tol lanəha, kotəhrun neruhiən rəhan nəsanəniən iətəm tatuvən əmə

1:16 Mak 8:38; Uək 13:46; 1Kor 1:18-24

3:21-22 **1:19** Uək 14:15-17; 17:24-28

1:17 Hab 2:4; Rom

lanko naunun tikə, mine nipəhriəniən məmə in Uhgın, kəni motəhrun nəhriəniən məmə Uhgın in təhro lanu. O nati əha, iətəmiimi kəti tikə iətəm təhrun nəniən məmə in təruru məmə Uhgın təhro lanu.

²¹ Tol lanəha mətəu-inu, nati əpnapın ilah kəmotəhrun Uhgın tepət nəuan nəuətin, mətəu kəmotəpəh nisaiəniən məmə in Uhgın, kəni məsotəniən kəm in məmə nikilah tagiən o natimnati in təmol kəm lah. Mətəu nikilah təmatəhti nətəligiən alməli min məmə Uhgın təhro lanu, kəni nətəligiən rəhalah təmuva mapinəpu, minotəruru suaru iətəm Uhgın tolkeikei məmə okotəhrun.

²² Nati əpnapın ilah kəutəni məmə ilah koteinatig, mətəu ilah kəməhuva nalməli min,

²³ kəni kəmotəpəh nəfakiən kəm Uhgın iətəm rəhan nepətiən təhagəhag, kəni otəsəmisəniən məmnəmitiən, kəni tətətig itulın. Kəni minəutətuəuin məutəfaki kəm narmi nati min iətəm təhmen e nətəmiimi u okotiməis motəmnəmīt nian kəti, uə təhmen e mənig min, uə nati miəgəh min kəutaliuək uə kəutəlkəu.

²⁴ O nati u, Uhgın təməpəh ilah megəhan e lah məmə okotohtəu=pən əmə noliən tərəh min nikilah tolkeikei məmə okotol e nipətillah. Tol lanəha, ilah kəmotol noliən min e nipətillah iətəm tol əmə naulisəniən.

²⁵ Ilah kəmotəpəh nipəhriəniən rəha Uhgın mo-taskəlim neiuəniən, kəni məutəfaki mautil uək kəm natimnati tepət iətəm Uhgın təmol, mətəu

kəmotəpəh nəfakiən kəm Uhgîn. Mətəu pəh kitah kotəni-vivi in nian rəfin naunun tikə. Əuəh.

²⁶ O noliən mîn əha iətəm nətəmimi kəmotol kəm Uhgîn, təməpəh ilah, megəhan=pən e lah məmə okotohtəu=pən əmə noliən tərəh mîn iətəm nīkilah tolkeikei məmə okotol e nīpətīlah iətəm tol naulisiən əmə. Nati əpnəpīn nīpətan mîn, mətəu ilah kəutəpəh nītəu-pəniən rəhalah nəman, mautit aru ilah mîn, kəni nati u in nati pīsīn e inu Uhgîn təmələhu.

²⁷ Kəni e noliən əhmen-əhmen əmə, nəman mîn, ilah kəutəpəh nitiən rəhalah nīpətan mîn, mautilkeikei pīk nəman pīsīn mîn. Ilah kautit aru ilah mîn iətəm tol naulisiən. Kəni Uhgîn təməfən nalpīniən əhruahru kəm lah o rəhalah noliən tərəh agīn mîn.

²⁸ Kəni nati kəti mîn. Mətəu-inu ilah kəsotolkeikeiən məmə okotəhrun Uhgîn, in təməpəh ilah megəhan=pən e lah məmə rəhalah nətəligiən təsəhruniən məmə nati kəti in təuvīr uə nati kəti in tərəh, kəni megəhan=pən məmə okotol nati iətəm təsəhruahru iən məmə okotol.

²⁹ Nīkilah təməriauəh e noliən tərəh pīsīn pīsīn rəfin, kəni ilah navərəs, kəni ilah kəutəsəl e suaru o nərəkīniən nətəmimi. Kəni nīkilah təməriauəh e noliən tərəh mîn əha: ilah kautetet nətəmimi, ilah nohamu itəmi, ilah kautol natimnati iətəm kautiuvī=pa niəməha, ilah neiuə, ilah kautol tərəh kəm nətəmimi. Ilah kəutəni nīkali nətəmimi,

³⁰ mautəni rah nətəmimi, ilah kəutəməki e Uhgîn, ilah nagət-rəkis, ilah nəfəri məutəghati əfəri. Ilah kəutəsəl e suaru o noliən təfagə tərəh

m̄in iat̄am n̄at̄amimi k̄asot̄ahr̄un əhan̄əhīən. Ilah maut̄əhti n̄əuia tat̄ə m̄ine mam̄ə.

³¹ N̄ikilah t̄əsəhtīən nati, ilah n̄əghati p̄ik, nolkeikeīən r̄əhalah t̄ikə o n̄at̄amimi, k̄əni nati əpn̄ap̄in ilah aru əmə n̄əuvein, ko t̄əsət̄əligīən e nas̄əkīən o nasiruīən e n̄at̄amimi.

³² Ilah kot̄əhr̄un pau n̄əghatīən əhr̄uahru r̄əha Uhḡin iat̄am t̄ət̄əni m̄əmə n̄at̄amimi m̄in u kautol nol̄īən m̄in əha, kot̄əkeikei moh̄mis. M̄ət̄əu ilah k̄əut̄əkeikei e nol̄īən m̄in əha, k̄əni ilah kautol nol̄īən t̄ərah tapir̄ək̄is nati əha, n̄ikilah tagīən o n̄at̄amimi m̄in n̄əuvein m̄in n̄at̄am kautol nol̄īən t̄ərah m̄in əha, k̄əni m̄əut̄əf̄əri r̄əhalah n̄ət̄əligīən m̄əmə okotol.

2

Uhḡin ot̄əl̄əhu n̄əghatīən o nakilīən t̄əfaḡə t̄ərah

¹ Tol lan̄əha, nati əpn̄ap̄in it̄əmah n̄at̄amimi nak, n̄əmə n̄əkotakil mot̄əl̄əhu n̄əghatīən r̄əha suah k̄əti o nol̄īən t̄ərah k̄əti r̄əhan,* m̄ət̄əu n̄əkotakil mot̄əl̄əhu aru n̄əghatīən r̄əhat̄əmah. K̄əni r̄əhat̄əmah n̄əghatīən t̄ikə o nuhalp̄inīən, m̄ət̄əu it̄əmah n̄at̄am nautol lan̄əha, nautol nol̄īən t̄ərah m̄in t̄əhmen-əhmen əmə e lah.†

* **2:1** N̄at̄am Isrel k̄əmot̄əni m̄əmə Nanihlūə m̄in, ilah r̄əfin n̄at̄am kot̄ərah m̄ət̄əu-inu Nanihlūə m̄in k̄əsotosīən Lou r̄əha Mosis. **2:1** Mat 7:1-2; Jon 8:7 † **2:1** Fes m̄in u e 2:1-3:8, Pol t̄ət̄əghati əhr̄uahru k̄əm n̄at̄am Isrel. T̄ət̄əghati e nol̄īən r̄əhalah iat̄am n̄ikilah t̄əhti m̄əmə kot̄əhr̄uahru e n̄əhmti Uhḡin m̄ət̄əu-inu ilah n̄at̄am Isrel, k̄əni k̄əutoht̄əu=p̄ən Lou r̄əha Mosis. K̄əni n̄ət̄əligīən r̄əhalah m̄əmə inu əmə t̄əhmen m̄əmə tatol ilah kot̄əhr̄uahru.

² Kəni kitah kotəhrun məmə nian Uhgın tətakil mətələhu nəghatiən kəm nətəmimi nətəm kautol noliən min əha iətəm iəməni rəkis u, rəhan nəghatiən in təhruahru əmə.

³ Tol lanəha, nian itəmah nəutakil məutələhu nəghatiən rəha nətəmimi o nərahian rəhalah, mətəu itəmah nautol noliən əhmen-əhmen əmə, kəni nəkotəkeikei motəhrun məmə ko nəsoṭagimiən nian otakil mələhu nəghatiən rəhatəmah.

⁴ !Nikitəmah təsəhti pikiən noliən rəha Uhgın! In tatol təuvir pik kəm təmah, kəni məsəməki uəhaiən e təmah, kəni rəhan nətəligiən o təmah in təfəməh. Mətəu itəmah nautol nati əpnəpən əmə e noliən təuvir min əha rəhan. Nəkotəhrun uə kəpə, məmə tatol noliən təuvir min kəm təmah məmə onəkotəuhlin itəmah e rəhatəmah noliən tərəh min.

⁵ Mətəu rəhn-kəpə təmah tiəkis, kəni məsotəuhliniən itəmah e rəhatəmah noliən tərəh min. Kəni o nati u, nautoriarun niəməha mine nalpiniən rəha Uhgın o təmah. Kəni nati əpnəpən məmə nəsoṭeruhiən niəməha mine nalpiniən əha rəueiu, mətəu onəkotos niəməha mine nalpiniən rəhan nian Uhgın otol əpu rəhan nələhuiən nəghatiən iətəm təhruahru.

⁶ Kəni Uhgın otəfən kəm nətəmimi kətiəh kətiəh titəu=pən əmə natimnati iətəm kəmotol.

⁷ Uhgın otəfən nəmiəgəhiən itulin kəm nətəmimi nətəm kautəhtul əskasik nian rəfin o noliən nati iətəm təhruahru. Nətəmimi min əha kəutalkut pik o noliən nati təuvir məmə Uhgın otəfən kəm

lah nāni-viviān, mīne nīsiaiān, mīne nāmiāgēhiān iātām naunun tikā.

⁸ Mātēu in otāfēn rāhan niāmēha mīne nalpīniān kām nātēmimi nāuvein nātām kautol əmə nati nīkilah əmə tolkeikei, kēni mātēuhlin nāmthalah e nīpāhriāniān, kēni mātōhtēu=pēn noliān tērah mīn.

⁹ Nātēmimi mīn rāfin nātām kautol noliān tērah, ilah okotos nārahīān mīne nian iākis mīn. Otaupēn pīpīm e nātām Isrel, uārisig ko Nanihluē mīn.

¹⁰ Mātēu nātēmimi mīn rāfin nātām kautol noliān tēuvir, Uhgīn otāfēn nāni-viviān, mīne nīsiaiān, mīne nāmēlinuiān. Otaupēn pīpīm e nātām Isrel, uārisig ko, kām Nanihluē mīn.

¹¹ Tol lanēha mātēu-inu Uhgīn tatol tēhmen-əhmen əmə kām nātēmimi rāfin. Nati əpnāpīn ilah nātām Isrel uə Nanihluē mīn, ilah rāfin okotos nati iātām tēhruahru o lah, inu nalpīniān uə nāuviriān.

¹² Uhgīn otāfēn nalpīniān rēha Nanihluē mīn o noliān tērah mīn rēhalah, nati əpnāpīn kāməsotosiān Lou u Uhgīn tāmāfēn kām Mosis. Kēni nātām Isrel, nātēmimi nātām kāmotos Lou, Uhgīn otakil rēhalah noliān tērah mīn e nēghatiān rēha Lou, kēni mēfēn nalpīniān rēhalah lan.

¹³ Tol lanēha mātēu-inu sēniāmē nātēmimi nātām *kautətēu* Lou iātām kotēhruahru e nēhmti Uhgīn, mātēu nātēmimi nātām *kautol* nati iātām Lou tētēni, ilah əha, Uhgīn otēni mēmē ilah kotēhruahru e nēhmtin.

¹⁴ Nīpāhriāniān, Nanihluē mīn kāməsotosiān Lou rēha Mosis. Mātēu nian mīn nāuvein, kautōhtēu=pēn əmə rēhalah nētēligiān mautil nati iātām tēhruahru, tēhmen-əhmen əmə e inēha Lou

tätäni. Inu tätägätun mämä lou kätä äha ikän e nikilah, kəni ilah kotəhrun nati əhruahru, mine nati iätəm in təsəhruahruian, nati əpnapin ilah kəsotosian Lou rəha Mosis.

¹⁵ Ilah kotəhrun mämä nipəti Lou äha ikän rəha Uhgın e nikilah mətəu-inu nian nəuvein, ilah kautol təuvir, kəni nikilah tätəhti mämä, “nolien u təuvir.” Kəni nian tepət, kautol nolien tərəh, kəni nikilah tätəhti mämä, “nolien u tərəh.”

¹⁶ Əuəh, nian kätä otəpanuva pəhrian iätəm Uhgın otəni mämä Iesu Kristo otakil muh mələhu nəghatian rəha nətəmimi rəfin o nolien min iätəm nətəmimi kotəhrun neruhian, mine nolien min mine nətəligian oneuən min. Iätəni nəghatian u kəm nətəmimi nian iätəni pətigəm nanusian təuvir.

Nətəm Isrel mine Lou rəha Mosis

¹⁷ Mətəu pəh iəkəghati kəm təmah nətəm Isrel. Nautəni mämä itəmah nətəm Isrel mətəfəri lan, kəni mətəhgəl=pən e Lou mämä in suaru rəha Uhgın o nosmiəgəhian itəmah lan, kəni mətəghati əvvsan mämä itəmah əmə nəkotəhrun Uhgın, kəni in təhrun min əmə itəmah.

¹⁸ Kəni nautəni mämä nəkotəhrun rəkis nati nak iätəm Uhgın tolkeikei, kəni itəmah nəkotəhrun suaru iätəm təhruahru vivi mətəu-inu Lou təmägätun itəmah lan.

¹⁹ Itəmah nautəni pik mämä nautit nətəmi nəhmtilah təpis, kəni itəmah nəutasigəpın suaru rəha nətəmimi kəutaliuək tapinəpu ikän,

20 kəni məutəgətun nanməli mīn mīne kəlkələh mīn.‡ Nautəni lanəha mətəu-inu itəmah nautos Lou iətəm nəhrunian mīne nīpəhriənian rəfin kəutatig lan.

21 Təuvir əmə nəutəgətun nətəmimi pisin pisin mīn. ? Mətəu təhro nəotəgətun aruiən itəmah? Itəmah nəutəgətun məmə nətəmimi okəsotakləhian. ?Mətəu təhro nəutakləh?

22 Itəmah nəutəgətun məmə okəsakləhian e pətan. ?Mətəu təhro itəmah nəutakləh e pətan? Nautəməki e narmi nati mīn kəmətei e nigī. ? Mətəu təhro nəutakləh e natimnati e niməfaki rəha narmi nati mīn?

23 Nəutəghati əfəri e Lou. ? Mətəu təhro nəutatgəhli Lou məutərəkin nərgi Uhgīn?

24 Inu təhmen e Lou Rəha Uhgīn iətəm tətəni məmə, “!Nətəm Isrel! Nanihlua mīn kəutəni rah nərgi Uhgīn o nolian tərəh rəhatəmah.”

25 Nolian rəha nəhgi-pəniən rəha nətəm Isrel in nati təuvir, mətəu in otəuvir əmə nəmə nətitəu=pən Lou iətəm Uhgīn təməfən kəm Mosis. Mətəu nəmə nəutatgəhli Lou, kəni təhmen əmə məmə kəsəhgi-pəniən itəmah.

26 Nəmə Ianihlua kəti u kəsəhgi-pəniən, mətəu tətitəu=pən Lou, Uhgīn oteruh suah kəha məmə kīnəhgi=pən rəkis, inəha in rəhan iətəmimi.

27 Kəni nətəmimi nətəm kəsəhgi-pəniən ilah e nīpətīlah, mətəu kautohtəu=pən Lou, ilah okotakil motuh motələhu nəghatīən rəhatəmah mətəu-inu,

‡ 2:20 Nian Pol tətəni “nətəmi nəhmtīlah təpis,” mīne “nanməli mīn,” mīne “kəlkələh mīn,” in tətəghati e Nanihlua mīn iətəm nətəm Isrel kəutəni məmə ilah kautol nolian mīn əha. 2:20 2Tim 3:5

2:21 Mat 23:3-4

2:24 Aes 52:5

2:26 Kəl 5:6

nati əpnapin nəmotos pau Lou iətəm kəmətei, kəni kəməhgi=pən itəmah, mətəu nəutəhti Lou.

²⁸ Nəmə iətəmi kəti təmol noliən rəha nətəm Isrel, təsoliən məmə in təmuva iətəm Isrel pəhriən. Kəni noliən pəhriən rəha nəhgi-pəniən, səniəmə nati kəti rəha nıpətın.

²⁹ Mətəu iətəmi kəti u in iətəm Isrel pəhriən, in iətəm Isrel e nıkin. Kəni noliən pəhriən rəha nəhgi-pəniən, in nati kəti rəha niki iətəmimi iətəm Narmin əmə Rəha Uhgın tatol, mətəu Lou təsoliən. Kəni səniəmə nətəmimi nətəm kautəfəri nərgi iətəmi əha, mətəu Uhgın əmə təfəri nərgın.

3

Nian rəfin Uhgın tatol rəhan nəghatıən

¹ Kəmə təhro iətəmi kəti otəni məmə, “?Nəmə nıpəti nəhgi-pəniən suah kəti e noliən rəha nətəm Isrel, in səniəmə nati kəti rəha nıpətın, kəni təhro nəutəni məmə nəhgi-pəniən u in nati agın kəti? ?Kəni o nati nak in nati təuvır kəti məmə suah kəti in iətəm Isrel?”

² !Kəni iəu iəkəni məmə okəmə suah kəti in iətəm Isrel, in nati təuvır agın e noliən mın rəfin! Nati tətəupən, Uhgın təmələhu=pən e nəhlmlah, nəghatıən əhruahru rəhan.

³ In nıpəhriənıən məmə ilah nəuvein kəsotoliən nəghatıən rəha Uhgın. Mətəu noliən rəhalah təsoliən məmə Uhgın otəsoliən rəhan nəghatıən.

⁴ !Kəpə! Nati əpnapin nətəmimi rəfin e nəhue nıftəni kəuteiuə, mətəu Uhgın təseiuəiən. Təhmen əmə e Nauəuə Rəha Uhgın, tətəghati e Uhgın mətəni mın lanu məmə,

“Nian nəkəghati, nəghatiən rəham otəgətun məmə ik nəkəhruahru.

Nian nətəmimi okotakil rəham noliən mīn, motəni məmə nəmōl noliən tərah mīn, mətəu ik onəkōl win e nəghatiən rəhalah.”

⁵ Mətəu nəmə təhro iətəmi kəti otəni e nətəligiən rəha iətəmimi əmə tol lanko lanu məmə, “Nətəmimi kauteruh məmə kitah kautol təfagə tərah mīn, kəni uərisig mauteruh məmə Uhgīn in təhruahru agīn. Tol lanu lan, təfagə tərah mīn rəhatah tətəgətun nəhruahru iən rəha Uhgīn, kəni in nati təuvir məmə nətəmimi kəuteruh nəhruahru iən rəha Uhgīn. Tol lanu, təsəhmeniən məmə Uhgīn otakil itimah mol nalpiniən kəm timah o təfagə tərah mīn rəhatimah mətəu-inu təfagə tərah mīn rəhatimah kəutəgətun rəhan nəhruahru iən.”

⁶ !Ei, kəpə, nətəligiən u tol lanu in rəha iətəmimi əmə, səniəmə rəha Uhgīn. Kəni nətəligiən əha in neiuəiən! ?Nəmə nətəligiən əha in nīpəhriəniən, kəni Uhgīn otəhro mīn lanu makil muh mələhu nəghatiən rəha nətəmimi e nəhue niftəni, (kəni kitah kotəhrun məmə in otol)?

⁷ Kəni nəmə təhro iətəmi kəti otəni məmə, “?Nəmə iəkəiuə, kəni rəhak neiuəiən otəgətun məmə Uhgīn tətəni əmə nīpəhriəniən, kəni nətəmimi kəutəni-vivi in ohni, kəni təhro lanu Uhgīn otakil muh mələhu nəghatiən rəhak məmə iəmol təfagə tərah?”

⁸ Mətəu iəu iətəni məmə, nəmə kotohtəu=pən nətəligiən alməli mīn lanəha, nətəmimi kotəhrun nən iən məmə, “Pəh kotol noliən tərah mīn məmə rəhatah mīn noliən tərah mīn okotəuə e nəuviriən.” Mətəu nəghatiən u tərah. Nīpəhriəniən, nətəmimi nəuvein kəutəni rah nərgək məuteiuə məmə iəu

iätəghati mətītəu=pən nətəligiən alməli mīn lanəha. Uhgīn otakil muh mələhu nəghatiən rəhalah, kəni rəhan nəghatiən əha in təhruahru əmə.

*Iətəmi kəti tikə
in təhruahru vivi agīn*

⁹ ?Kəni təhro? ?Kitah okotəni məmə nak əha rəueiu?* ?Nikitəmah təhti məmə Uhgīn otol təuvir kəm nətəm Isrel mapirəkis Nanihluə mīn? !Kəpə! İəməni rəkis məmə nəsanəniən rəha təfagə tərah tətarməniğ e nətəmimi rəfin, nətəm Isrel mīne Nanihluə mīn.

¹⁰ Inu təhmen e Nauəuə Rəha Uhgīn iətəm tətəni məmə,
“İətəmi kəti tikə iətəm təhruahru, kətiəh agīn mīne uəha tikə;

¹¹ İətəmi kəti tikə iətəm təhrun,
iətəmi kəti tikə iətəm tətəsəl e Uhgīn.

¹² Nətəmimi mīn rəfin agīn kəmotəuhlin nəmtahlah o Uhgīn,
ilah kəsotəhrunian noliən nati kəti o noliən nəuia Uhgīn,
iətəmi kəti tikə iətəm in tatol nəuviriən, kətiəh agīn mīne uəha tikə.”

¹³ “Nəghatiən rəhalah təhmen e nəpieniən rəha suvət iətəm təməuag,
Narmilah təriauəh e neiuəiən.”
“Poesin rəha sineik tatsipən e nohlilah.”

¹⁴ “Nohlilah təriauəh e nəuiakəniən mīne nəghatiən arfu.”

* **3:9** Rəueiu Pol tətəni nəghatiən kəti mīn e nətapuəhiən rəha fes 1,
“?Kəni o nati nak in nati təuvir kəti məmə suah kəti in iətəm Isrel?”
3:9 Rom 1:18-2:24; 3:23 **3:12** Sam 14:1-3; Sam 53:1-3; Pri 7:20
3:13 Sam 5:9 **3:13** Sam 140:3 **3:14** Sam 10:7

- 15 “Kəutaiu uəhai əmə o nohamuiən itəmi;
 16 ikin mīn rəfin kəutəhuvən=pən ikin, kəutərəkīn
 natimnati, kəni mautil nətəmimi kautətəu
 tərəh,
 17 kəni ilah kotərruru aɡin suaru rəha nəməlinuiən.”
 18 “Ilah kəsotəɡiniən e Uhgīn, kəni nisiaiən rəhan
 tikə aɡin e nətəligiən rəhalah.”

19 Kitah kotəhrun məmə natimnati mīn rəfin
 iətəm Lou tətəni, in rəha nətəmi mīn u Uhgīn
 təməfən Lou kəm lah. Tol lanəha məmə iətəmi
 kəti tikə təhrun nuhalpiniən nəghatiən iətəm Uhgīn
 otəni. Kəni nətəmimi rəfin e nəhue niftəni, nətəm
 Isrel mīne Nanihluə mīn, okotəkeikei motəhtul
 aupən e nəhmti Uhgīn məmə in otakil muh mələhu
 nəghatiən rəhalah.

20 Tol lanəha, iətəmimi tikə aɡin iətəm Uhgīn
 otəni pətigəm məmə in təhruahru e nəhmtin
 mətəu-inu in təmitəu=pən Lou. Kəpə, mətəu e Lou,
 kitah rəfin kotəhrun məmə kitah nol təfagə tərəh.

Nəhruahruian e nəhmti Uhgīn tətəva e nəhatətəian əmə

21 Mətəu rəueiu, Uhgīn tinol pətigəm rəkis rəhan
 suaru məmə nətəmimi okəhuva motəhruahru e
 nəhmtin. Suaru əha səniəmə inu okotohtəu=pən
 Lou. Mətəu nəghatiən mīn e Lou, mīne nəghatiən
 rəha iəni mīn aupən, kəutəghati e suaru pišin əha
 rəha Uhgīn.

22 Uhgīn tatol iətəmi kəti tətəhruahru e nəhmtin
 nian tətəhatətə e Iesu Kristo. Kəni Uhgīn otol
 kəm nətəmimi mīn rəfin nətəm kəutəhatətə lan.
 Nətəmimi mīn rəfin kotəhmen-əhmen əmə,

²³ mətəu-inu nətəmimi rəfin kəmotol təfagə tərəh kəni motəmkarəpən e suaru rəha nəhruahruian rəha Uhgın iətəm təuvir məhagəhag,

²⁴ kəni e nəuviriən rəhan, Uhgın tətəni əmə məmə ilah rəfin nətəm kəmotəhatətə lan, ilah kotəhruahru əmə e nəhmtin, məhuva nətəmimi rəhan, təhmen e nəlpəkəuiən rəhan. Ilah kəsotətəouiən nati kəti məsotolien nati kəti məmə okəhuva lanəha, mətəu Kristo Iesu təmətəou suaru rəhalah, mītis ilah e təfagə tərəh mīn rəhalah e nīmisiən rəhan.

²⁵ Uhgın təmahli=pa Kristo məmə in sakrifais iətəm təmos nalpiniən mīne niəməha rəhan o təfagə tərəh mīn, nian nira Kristo təmaiu. Kəni Uhgın təmafəl təfagə tərəh mīn rəha nətəmimi nian nətəmimi kotəhatətə məmə Kristo təmimis o lah. Uhgın təmol suaru əha məmə otəgətun məmə rəhan noliən in təhruahru agin, mətəu-inu e nətəligiən əfəməh rəhan, in təsolien nalpiniən o təfagə tərəh mīn iətəm nətəmimi kəmotol aupən.

²⁶ Təmol lanəha məmə otəgətun rəueiu məmə noliən rəhan in təhruahru. In təməsalu əməiən e təfagə tərəh mīn, mətəu təmahli=pa Iesu məmə in otos nalpiniən o təfagə tərəh mīn. Kəni Uhgın aru əmə tətəni məmə nətəmimi nətəm kotəhatətə e Iesu, ilah okotəhruahru e nəhmtin.

²⁷ ?Tol lanəha, iətəmimi kəti təhrun nəghati əuvsaniən o nati kəti iətəm təmol, məmə in təhruahru e nəhmti Uhgın, uə kəpə? Kəpə, nati tikə. ?Kəni iətəmimi təruru nəghati əuvsaniən o nak? Mətəu-inu iətəmimi kəti tikə iətəm təhrun nitəu-pəniən Lou məmə tuva məhruahru e nəhmti

Uhg̃in. Uhg̃in tatol iætəmimi tǎhruahru e nǎhmt̃in e nǎhatətəiæn əmə rəhan.

²⁸ Tol lanəha mətəu-inu kitah kautaskəlim əskasik nətəligiæn məmə iætəmimi tətəhruahru e nǎhmt̃i Uhg̃in e rəhan nǎhatətəiæn, mətəu səniəmə e nitəu-pəniæn Lou.

²⁹ Uhg̃in, in səniəmə Uhg̃in rəha nətəm Isrel əmə. In Uhg̃in m̃in rəha Nanihluə m̃in,

³⁰ mətəu-inu Uhg̃in kətiəh əmə, iætəm in otol nətəmimi kotəhruahru e nǎhmt̃in e suaru kətiəh əmə, inu nǎhatətəiæn rəhalah. Təhmen-əhmen əmə o nətəm Isrel m̃ine Nanihluə m̃in.

³¹ ?Təhro əha rəueiu e Lou əha? ?Nǎhatətəiæn əha tatol Lou əha in nati əpnəp̃in? !Kəpə! Mətəu nian kəutəhatətə əmə e Uhg̃in, kəni e nolien əha, kautohtəu=pən əhruahru suaru pəhriæn rəha Lou.

4

Uhg̃in təm̃ol Epraham tǎhruahru e nǎhmt̃in e nǎhatətəiæn

¹ Epraham in nəkət̃i nəuaniləuis m̃in rəha Isrel aupən.* Otətəlig-to e nati Epraham təmeruh məmə in suaru rəha nǎhruahruian e nǎhmt̃i Uhg̃in.

²⁻³ Nauəuə Rəha Uhg̃in tətəni məmə, “Epraham təməhatətə e Uhg̃in, kəni Uhg̃in təməni məmə Epraham in tǎhruahru e nǎhmt̃in e nǎhatətəiæn rəhan.” Tol lanəha, Uhg̃in təm̃ol Epraham tǎhruahru e

3:29 Rom 10:12

3:30 Dut 6:4; Kəl 3:20

3:31 Mat 5:17

* **4:1** E japtə u, Pol təmətəkeikei mətəghati kəm nətəm Isrel məmə nolien rəha Uhg̃in o nolien nətəmimi kəutəhuvə mətəhruahru e nǎhmt̃in e nǎhatətəiæn, mətəu kəsəniæn məmə e natimnati m̃in iætəm ilah kautol. Uhg̃in təməfəri iætəmimi ag̃in mil keiu, Epraham m̃ine Tefit. Uhg̃in təm̃ol ilau kuəhruahru e nǎhatətəiæn rəhalau. **4:2-3** Jen 15:6; Kəl 3:6

nəhmtin, mətəu səniəmə e suaru rəha noliən təuvir min rəha Epraham. Nəmə noliən təuvir min in suaru rəha nəhruahruian, kəni Epraham təhrun nagət əfəriən ohni. Mətəu e nəhmti Uhgın, ko Epraham təsəfəriən ohni. Mətəu e nəhmti Uhgın, ko Epraham təsəfəriən o nati kəti.

⁴ Nian iətəmimi kəti tatol uək o nətəouiən, kəni rəhan iərməniḡ təsəniən məmə rəhan nətəouiən in neaniən kəti kəm in, mətəu iərməniḡ təkeikei məfən nətəouiən o rəhan uək.

⁵ Mətəu kitah kəsotolian uək məmə okəhuva motəhruahru e nəhmti Uhgın. Kitah kotəhatətə əmə e Uhgın, kəni in tatol məmə kitah kəhuva motəhruahru e rəhatah nəhatətəian. Uhgın pişin əmə in tatol nətəmimi min u kotərah kəutəhuva məutəhruahru e nəhmtin.

⁶ Tefit in min təməḡhati e nati u nian in təməni pətigəm məmə nəuviriən pəhriən tatuvən o iətəmimi iətəm Uhgın tətəni məmə in təhruahru e nəhmtin, mətəu səniəmə e noliən təuvir iətəm iətəmi u təmol. In təməni məmə,

⁷ “Nəuviriən pəhriən tatuvən o nətəmimi u Uhgın təmafəl rəhalah noliən tərəh, kəni in təmalu e rəhalah təfagə tərəh.

⁸ Nəuviriən pəhriən tatuvən o iətəmi u Iərməniḡ təsaskəlimiən e nikin rəhan təfagə tərəh.”

⁹ Intəh. Kitah kəmotəḡtati e noliən təuvir min, kəni rəueiu kotəḡhati e nəḡgi-pəniən.

? Niki təmah təhti məmə nəuviriən pəhriən əha in rəha nətəmi əmə u kəməḡgi=pən ilah, nətəm Isrel, uə nəuviriən pəhriən əha, in min rəha nətəmi kəsəḡgi-pəniən ilah, Nanihlua min? Əuəh, rəha

Nanihluə m̄in. Iəmatəni məmə, Uhḡin təməni məmə Epraham in təhruahru e nəhmt̄in mətəu-inu e rəhan nəhatətəiən.

¹⁰ ?Kəni mətəu Uhḡin təməni e nian pəhruvən məmə Epraham in təhruahru, nian kinəhgi=pən rəkis uə nian kəsəhgi=pən əhanəhiən? Uhḡin *təmaupən* məni lanəha, *uərisig* kəpanəhgi=pən.

¹¹ ?Kəni təməhgi=pən Epraham o nak? In nəmtət̄iən əmə iətəm təməgətun pəhriən məmə in t̄inəhruahru rəkis e nəhmt̄i Uhḡin e rəhan nəhatətəiən. *T̄inəhruahru rəkis*, kəni uərisig kəmanəhgi=pən.

Kəni tol lanəha, in tatə rəha nətəmimi rəfin nətəm kəsəhgi-pəniən ilah, mətəu kəutəhatətə e Uhḡin, kəni in tətəni məmə ilah kotəhruahru e nəhmt̄in e nəhatətəiən rəhalah.

¹² Kəni in tatə rəha nətəmimi nəuvein m̄in, ilah nətəm kəməhgi=pən ilah, inu nətəm Isrel. Mətəu in *səniəmə* rəhalah tatə mətəu-inu kəməhgi=pən ilah, mətəu in rəhalah tatə mətəu-inu ilah m̄in kautohtəu=pən *suaru rəha nəhatətəiən*. Aupən ikin, rəhalah tatə Epraham təm̄itəu=pən suaru u nian kəsəhgi=pən əhanəhiən.

¹³ Uhḡin təmol nəniəskasikiən kəm Epraham m̄ine rəhan m̄in nəuaniləuis m̄in məmə niftəni otuva rəhan o nian kəti. Mətəu Lou səniəmə suaru iətəm nəniəskasikiən u otuva mol n̄ipəhriən̄iən lan. In otuva mol n̄ipəhriən̄iən e nəhruahrūiən iətəm təmsipən e suaru rəha nəhatətəiən.

¹⁴ Tol lanəha mətəu-inu nəmə nəniəskasikiən u tətəva matol n̄ipəhriən̄iən o nətəmimi nətəm kəutarəriə əmə e Lou, kəni n̄ikilah təhti məmə

ilah kotəhruahru lan, kəni suaru rəha nəhatətəiən in nati əpnapin əmə, kəni nəniəskasikiən tol nati əpnapin əmə lan.

¹⁵ Mətəu nəghatiən u, in nıpəhriəniən: Lou tətəni məmə nalpiniən mine niəməha rəha Uhgın tatuvən o nətəmiimi nətəm kəutatgəhli Lou, kəni ikin min rəfin Lou əha ikin, nətəmiimi kəutatgəhli. Tol lanəha, noliən rəha nitəu-pəniən Lou rəha nətəm Isrel tatiuvi=pa nalpiniən mine niəməha rəha Uhgın, kəni təsoliən məmə nəniəskasikiən otuva mol nıpəhriəniən.

¹⁶ Tol lanəha, nəniəskasikiən tətəu matol nıpəhriəniən e nəmiəgəhiən rəhatah e suaru rəha nəhatətəiən məmə nəniəskasikiən otuva e nəuviriən iətəm Uhgın tətətuati lan kəm tah, kəni kitah kotəhrun pəhriən məmə rəhan nəniəskasikiən in rəha nəuaniləuis min rəfin rəha Epraham†, səniəmə rəha nətəmi min əmə u nətəm Uhgın təməfən Lou kəm lah, mətəu rəha nətəmiimi min u, ilah min nətəm kautohtəu=pən suaru rəha nəhatətəiən rəha Epraham. In rəhatah ərəfin tatə.

¹⁷ Təhmen e Nauəuə Rəha Uhgın iətəm tətəni məmə, “İəmol ik nəkuva tipə nətəmiimi tepət.” E nəhmti Uhgın, Epraham in rəhatah tatə. In təməhatətə e Uhgın iətəm tətəfən nəmiəgəhiən kəm nətəm kəmohtmīs, kəni in təhrun noliən natimnati e nati aɡin tikə.

¹⁸ Uhgın təməniəkis kəm Epraham məmə in otuva tatə rəha nəuaniləuis min tepət, kəni namipin min okotepət motapirəkis. Kəni Epraham

4:14 Kəl 3:18 **4:15** Rom 3:20; 5:13 † **4:16** Inu nətəm Isrel mine Nanihluə min u nətəm kautohtəu=pən suaru rəha nəhatətəiən.

4:16 Kəl 3:7 **4:17** Jen 17:5 **4:17** Jon 5:21

təmələhu=pən rəhan nətəligiən təskasik e Uhgın məhatətə iəkis lan məmə nəghatiən rəhan, in nıpəhriənian, nati əpnapın in tiəkis agin məmə nəniəskasikiən otuva mol nıpəhriənian.

¹⁹ Nəhatətəian rəhan təseiuauiian, nati əpnapın in təhrun məmə nıpətın tınauəhli minəhmen əmə o nımisiən mətəu-inu rəhan nu iuəkir o uan-hanrit, kəni təhrun məmə Serə tinapirəkis ikin katemək ikin kəni ko təseməkiən.

²⁰ Epraham rəhan nəhatətəian təməsauit-auiiən e nəniəskasikiən rəha Uhgın. Nıpəhriənian, rəhan nəhatətəian təmeviə muva məskasik təhmin min, kəni mətəfən nəni-viviən kəm Uhgın.

²¹ In təməhrun vivi e nıkin məmə Uhgın tatos nəsanəniən o nolien rəhan nəniəskasikiən tuva mol nıpəhriənian.

²² O nati əha inəha, “Uhgın təməni məmə Epraham in təhruahru e nəhmtin e nəhatətəian rəhan.”

²³ Nəghatiən u iətəm tətəni məmə, “Uhgın təməni məmə Epraham in təhruahru e nəhmtin,” kəməsəteian məmə rəha Epraham pisin əmə,

²⁴ mətəu kəmətei min məmə rəhatah, iətəm Uhgın otəni məmə kitah okotəhruahru e nəhmtin, kitah nətəm kəutəhatətə lan, inu Uhgın u təmosmiəgəh İesu İərməniğ rəhatah e nımisiən.

²⁵ Kəmegəhan=pa e İesu tuva mımis o təfagə tərah min rəhatah, kəni Uhgın təmol in təmiəgəh min e nımisiən məmə in otol suaru məmə kitah okotəhruahru e nəhmtin.

5

Nəməlinuiən mine nagianian

4:18 Jen 15:5 **4:19** Jen 17:17 **4:22** Jen 15:6 **4:25** Rom
4:19 **4:25** Aes 53:4-5

¹ Tol lanəha, Uhgın təməni məmə kitah kotəhruahru e nəhmtin e nəhatətəian, mətəu-inu kitah kəutəhatətə e nati u Iesu Krısto təmol o tah. Kəni rəueiu, kitah Uhgın kəutatig e nəməlinuian.

² Kitah kəməutəhatətə e Iesu Krısto, kəni in təmos itah kəhuva e nəhmti Uhgın məmə okotos nəuviriən iətəm Uhgın təmətuati lan kəm tah. Kəni nəuviriən əha, kəutatig lanəha rəueiu. Kəni kitah kotagiən mətəu-inu kitah kotəhrun vivi agın məmə okotos nepətiən əhagəhag rəha Uhgın.

³ Kəni nati kəti min, kitah kəutagiən əmə nian kəutatig e nian əskasik min mətəu-inu, kitah kotəhrun məmə nian əskasik min kəutasiru e tah məmə okotəhtul əskasik e nərahian.

⁴ Kəni nian kəutəhtul əskasik, Uhgın, nikin tagiən o tah. Kəni nian kotəhrun məmə Uhgın nikin tagiən o tah, kəni kitah kotələhu=pən rəhatah nətəligiən təskasik e Uhgın.

⁵ Kəni natimnati iətəm kautələhu=pən rəhatah nətəligiən təskasik e Uhgın ohni, kotəhrun məmə okəhuva motol nıpəhriəniən mətəu-inu, in təməfa Narmin Rəhan kəm tah, kəni Narmin tətəfa nolkeikeiən rəha Uhgın təriauəh e nikitah.

⁶ Kəni aupən, rəhatah nəsanəniən təmatikə əhanəh o nosmiəgəh aruiən itah, mətəu e nian əhruahru iətəm Uhgın təməni, kəni Krısto təmimis o nosmiəgəhian itah nətəm kotərah u kəsotisiaian Uhgın.

⁷ E rəhak nətəligiən, in nati tiəkis agın məmə iətəmi kəti otegəhan məmə in otimis o iətəmi kəti min nati əpnəpin rəhan noliən təhruahru. Mətəu nəmə təhro iətəmi kəti otimis o iətəmi kəti min

iätəm rəhan noliən təuvir agin o nətəmimi.

⁸ Mətəu Uhgın təmэгəтun rəhan nolkeikeiən asoli kəm tah e noliən u məmə, nian kitah nətəmi kəmautol əhanəh təfagə tərəh, kəni Kristo timis o tah.

⁹ Tol lanəha, Uhgın təmol itah kotəhruahru e nəhmtin e nira Kristo iätəm təmaiu nian təmimis o tah. Kəni mətəu-inu nati u in nıpəhriənian, kitah kotəhrun vivi məmə Kristo otosmiəgəh itah e niəməha mine nalpiniən rəha Uhgın e naunun nian.

¹⁰ Nian kəmautol tikimir kitah Uhgın, mətəu in təmol itah kəhuva rəhn-niəli min mətəu-inu Nətin təmimis. Kəni mətəu-inu təmol itah kəhuva rəhn-niəli min, nati kəti iätəm tapirəkis inu məmə kitah kotəhrun vivi məmə Uhgın otosmiəgəh itah e nalpiniən mine niəməha rəhan, mətəu-inu Kristo tətəmiəgəh.

¹¹ Kəni nati kəti min, nikitah tagiən məmə kəməhuva kətiəh kitah Uhgın e İərməniğ rəhatah Iesu Kristo, iätəm Uhgın təmiuvi=pa itah lan kəhuva rəhn-niəli min.

Atəm təmiuvipa nimisiən, kəni Kristo təmos nəmiəgəhiən

¹² Aupən agin, suah u Atəm, təmol təfagə tərəh, kəni tol lanəha, iätəmi kətiəh əmə u təmos təfagə tərəh muva e nəhue niftəni. Kəni təfagə tərəh təmələs nimisiən muva ikin. Kəni tol lanəha, nətəmimi rəfin okotəkeikei mohmis mətəu-inu ilah rəfin kautol təfagə tərəh.

¹³ Nıpəhriənian, nətəmimi kəmotol təfagə tərəh uərisiğ Uhgın təmanəfa Lou. Uhgın in təməsakiliən

5:8 Jon 3:16; 1Jon 4:10

5:9 Rom 1:18; 2:5; Efəs 2:3-5

5:12

Jen 3:6; Rom 6:23

rəhalah nolian məmə tərəh, kəni məsətei rəkis-pəniən məmə rəhalah kəti təfagə, mətəu-inu e nian əha lou tikə əhanəh məmə okotatgəhli.

¹⁴ Mətəu nati əpnapin Uhgın təməsətei rəkisiən təfagə tərəh min rəhalah, nətəmimi nətəm kəutatig e nian rəha Atəm mətəuarus=pa Mosis, ilah rəfin kəmohtmīs. Əuəh, nati əpnapin nətəmi min əha kəməsotolien təfagə tərəh təhmen e təfagə tərəh rəha Atəm iətəm təməhti nəghatiən pəhriən rəha Uhgın, mətəu ilah rəfin kəmohtmīs.*

E nolian min nəuvein, Atəm in təhmen e Krīsto iətəm təmuərisig lan, mətəu-inu nati nak iətəm Atəm təmol, tatuvən o nətəmimi rəfin, təhmen=pən əmə məmə nati nak Krīsto təmol tatuvən o nətəmimi rəfin.

¹⁵ Mətəu nati nak Uhgın təməfa tol pisin agin e təfagə tərəh rəha Atəm. Təfagə tərəh rəha suah kətiəh əmə u, Atəm, təmiuvi=pa nīmisiən o nətəmimi tepət, kəni inu in nati asoli. Mətəu nati asoli tapirəkis, in nəuviriən asoli rəha Uhgın iətəm in təmean pik kəm nīmənin nətəmimi tepət lan o nafəliən təfagə tərəh rəhalah, kəni nati əha təmuva e nəuviriən rəha iətəmi kətiəh əmə u, Iesu Krīsto.

¹⁶ İəkəni min məmə, nəuviriən asoli rəha Uhgın iətəm in təmətuati lan kəm nətəmimi, in tol pisin agin e nəua təfagə tərəh rəha iətəmi kətiəh əmə əha. Suah u təmol təfagə tərəh kətiəh əmə, kəni Uhgın təkəkil muh mələhu nəghatiən lan məmə nətəmimi rəfin otəkeikei motos nalpinien

5:13 Rom 4:15 * **5:14** Təfagə rəha Atəm in nəhtiən nəghatiən əhruahru pəhriən rəha Uhgın. Uərisig, nətəmimi kautol təfagə tərəh, mətəu Uhgın təməsəghati əhruahruən kəm lah təhmen e Atəm.

5:14 Jen 3

o rəhalah təfagə tərəh m̄in. Mətəu uərisig, nati əpnap̄in nətəmimi tepət kəmautol təfagə tərəh tepət, aupən muvən mətəuarus rəueiu, kəni Uhḡin təməfa nati təuvir aḡin kəm tah, kəni təmol məmə kitah kotəhruahru e nəhmt̄in, kəni rəhatah nalp̄iniən tikə.

¹⁷ Nipəhriənien məmə təfagə tərəh rəha iətəmi kətiəh əmə, Atəm, təmol n̄imisien tətarmənig e nətəmimi rəfin, kəni inu nati asoli. Mətəu nati asoli kəti m̄in tapirəkis məmə, nati iətəmi kətiəh əmə təmol, inu Iesu Kr̄isto. Nətəmimi rəfin nətəm kautos nəuviriən rəha Uhḡin iətəm in təmətuati əpnap̄in əmə lan kəm lah, kəni motəhatətə məmə Uhḡin tatol ilah kəutəhruahru e nəhmt̄in, ilah okotos nəmiəgəhiən itul̄in. Kəni ilah Kr̄isto, okotarmənig e natimnati rəfin.

¹⁸ Əuəh, təfagə tərəh kətiəh əmə rəha Atəm təmol məmə Uhḡin təkakil muh mələhu nəghatiən rəha nətəmimi rəfin məmə okotəkeikei motos nalp̄iniən. Kəni e nolien əhmen-əhmen əmə, nati əhruahru kətiəh əmə rəha Kr̄isto təmol suaru məmə nətəmimi kotəhrun məhuva motəhruahru e nəhmt̄i Uhḡin. Kəni nəhruahruien əha, tatol məmə nətəmimi rəfin kotəhrun nosien nəmiəgəhiən itul̄in.

¹⁹ Nətəmimi tepət kəməhuva nol təfagə tərəh m̄in mətəu-inu iətəmi əha Atəm *təməhti* nəuia Uhḡin. Mətəu nətəmimi tepət okəhuva motəhruahru e nəhmt̄i Uhḡin mətəu-inu iətəmi kəti m̄in, Kr̄isto, *təmol* nəuia Uhḡin.

²⁰ Uhḡin təməfa Lou məmə təfagə tərəh otuva mol iahgin, kəni məmə nətəmimi okotəhrun

noliən tərəh mın rəhalah. Mətəu nian təfagə tərəh təmuva mol iahgin, nəuviriən iətəm Uhgın təmətuati əpnapın əmə lan təmuva iahgin təhmın mın mapirəkis,

²¹ məmə nəuviriən otəri mapirəkis təfagə tərəh mın. Təfagə tərəh təmətarmənig e nətəmimi rəfin matiuvı=pa nimisiən e lah. Mətəu rəueiu nəuviriən iətəm Uhgın təmətuati lan kəm tah otarmənig, kəni nəuviriən əha otol məmə nətəmimi okotəhruahru e nəhmti Uhgın, kəni motos nəmiəgəhiən itulın e Iesu Kristo rəhatah İərmənig.

6

Nəsanəniən rəha təfagə tərəh ko təsəlis-ərainiən itah

¹ ?Kəni tol lanəha o nati əha, kitah okotəhrəni? Nətəmimi nəuvein okotəni məmə, “Təuvir məmə okotəkeikei əmə e noliən təfagə tərəh mətəu-inu Uhgın otəfa rəhan nəuviriən tepət mın kəm tah lan.” ?Mətəu kitah okotəni nəghatiən təhmen e nati u?*

² ! Kəpə, təsəhruahruian! Nian təfagə tərəh tətalkut məmə otıuvi=pən itah tərəh ikin, kəni nikitah təkeikei məhti məmə, təhmen əmə məmə kəmohtmıs rəkis lan e təfagə tərəh, kəni ko kəsotoliən nəuiən rəueiu.

5:21 Rom 6:23 * **6:1** Inu in nati asoli kəti u nətəm Isrel kəsotolkeikeiən e nəghatiən rəha Pol. In tətəni məmə Uhgın in tatosmiəgəh iətəmimi e nolkeikeiən rəhan, mətəu səniəmə e nati nati təuvir mın nətəmimi kautol. İlah kəutəni məmə nəmə tol lanəha, kəni nətəmimi okotol əpnapın əmə təfagə tərəh mın! Konu, ilah kəutəni məmə nətəligiən rəha Pol təsəhruahruian.

³ Nəkotəhrun uə kəpə məmə, kəmol bəptais e tah, kəni bəptais əha tətəgətun məmə kitah kəməhuva kətiəh kitah Krīsto. Kəni nian Krīsto təmimis, təhmen əmə məmə kitah kəmoħmīs kitah min, u nīpətīn təni məmə nəmiəgəhiən rəhatah e nolīən təfagə tərah, in təmimis.

⁴ Tol lanəha, nian kəmol bəptais e tah, in təhmen məmə kəmoħmīs, kəni kitənim itah kitah Krīsto. Kəni Uhgīn Tatə təmosmiəgəh Krīsto e nīmisiən e nəsanəniən asoli rəhan. Kəni təhmen-əħmen əmə məmə Krīsto təmiəgəh min, kitah kotəhrun nītəu-pəniən suaru rəha nəmiəgəhiən vi.

⁵ Tol lanəha mətəu-inu, kəməhuva kətiəh kitah min e nīmisiən rəhan, kəni okəhuva min kətiəh kitah min e nolīən iətəm Uhgīn təmosmiəgəh in lan e nīmisiən.

⁶ Kitah kotəhrun məmə nian kəməhti=pən Krīsto e nīgi kəməluau, kəməhti=pən ilah rəhatah nəmiəgəhiən rəha nolīən əuas min məmə, otərəkīn nolīən əuas rəhatah iətəm tolkeikei pik təfagə tərah, rəhatah nəmiəgəhiən rəha nolīən əuas əha təmimis. Kəni təmol məmə təfagə tərah otəsarmənig minīən e tah,

⁷ mətəu-inu iətəmimi iətəm təmimis, nəsanəniən rəha təfagə tərah təsarmənig minīən lan.

⁸ Mətəu-inu kəmoħmīs kitah Krīsto, kəni tol lanəha, kotəhatətə məmə okotəmiəgəh kitah min rəueiu, mine nian iətəm təpanuva.

⁹ Kotəhatətə lanəha mətəu-inu kotəhrun məmə Uhgīn təmosmiəgəh Krīsto e nīmisiən, kəni tol lanəha ko təsimīs minīən. Nīmisiən təsarmənig minīən lan.

10 In tāmimis mau kətiəh əmə, kəni e nīmisiən rəhan təmos rəkis nəsanəniən rəfin rəha təfagə tərəh. Mətəu tətəmiəgəh rəueiu, kəni e nəmiəgəhiən rəhan, in təməmiəgəh məmə otəfəri nərgi Uhgīn.

11 Kəni e nolīən əhmen əmə əha, nikitəmah təkeikei məhti itəmah məmə nəmohmīs e təfagə tərəh. Təfagə tərəh, rəhan nəsanəniən tikə o niuvi-pəniən itəmah. Mətəu e nəmiəgəhiən rəhatəmah əha rəueiu, nikitəmah təkeikei məhti itəmah məmə nəutəmiəgəh e Uhgīn mīne nolīən vi mətəu-inu nəmautol kətiəh itəmah Kristo Iesu, kəni nolīən vi əha otləfəri nərgi Uhgīn.

12 Tol lanəha, sotegəhaniən məmə təfagə tərəh tətərməniḡ e nīpətītəmah u nautos rəueiu iətəm otəpanimis nian kəti. Sotegəhaniən məmə onautol nəuia nətəliḡiən tərəh rəha nīpətītəmah.

13 Kəni sotegəhan mīniən e nīpətītəmah mīn məmə nautol təfagə tərəh lan. Mətəu otegəhan=pən e nəmiəgəhiən rəhatəmah rəfin kəm Uhgīn, mətəu-inu itəmah nətəmimi nətəm Uhgīn təməmkirəkis itəmah e nīmisiən məmki=pən itəmah e nəmiəgəhiən. Kəni otegəhan e nīpətītəmah mīn məmə okotol nolīən mīn iətəm kotəhruahru e nəhmti Uhgīn.

14 Tol lanəha mətəu-inu, təfagə tərəh otəsərməniḡiən e təmah mətəu-inu, nəsotatiḡ aḡḡiən Lou iətəm təsasiruiən e təmah məmə nəsotoliən təfagə tərəh. Mətəu nəutatiḡ aḡḡ nəuviriən iətəm Uhgīn tətətuati lan kəm təmah, kəni e nəuviriən əha, in otasiru e təmah məmə nəsotoliən təfagə tərəh.

Iol əhruin mīn rəha noliən əhruahru

15 ? Kəni rəueiu iətəni mīn məmə, kitah okotəhrəni? Nəmə iətəmi kəti otəni məmə, pəh okotol təfagə tərəh mətəu-inu, Lou təsarmənigiən e tah, mətəu nəuviriən əmə rəha Uhgīn iətəm tətətuati lan kəm tah tətarmənig e tah. !Kəpə, təsəhruahruian!†

16 Nəkotəhrun uə kəpə məmə, nian nəutegəhan=pən e təmah kəm iətəmi kəti məmə nautol nəuiən, kəni itəmah rəhan nol əhruin mīn, kəni itəmah nol əhruin mīn rəha iətəmi u nautol nəuiən. Suaru keiu o nītəu-pəniən. E suaru kəti, nəutəhuva motəhmen e nol əhruin mīn rəha təfagə tərəh, kəni suaru u tatuvən o nīmisiən. Kəni e suaru kəti mīn, nəutəhuva motəhmen e nol əhruin mīn rəha noliən nəuia Uhgīn, kəni suaru u tatuvən o nəhruahruian e nəhmti Uhgīn.

17 Kitah kəutəni-vivi Uhgīn məmə nati əpnəpīn aupən nəmautol motəhmen e nol əhruin mīn rəha təfagə tərəh, mətəu uərisig, nəmotəuhlin itəmah məmə onəkotol e nikitəmah rəfin nəgətuniən iətəm iəmətəgətun itəmah lan.

18 Uhgīn təmītis itəmah e təfagə tərəh, kəni təfagə tərəh, rəhan nəsanəniən tikə o narmənigiən e təmah. Kəni nəməhuva motəhmen e nol əhruin mīn rəha noliən mīn iətəm kotəhruahru e nəhmti Uhgīn.

19 Iətəghati e nətəligiən mīn iətəm nətəmimi kotəhrun, inu iol əhruin mīne iətəmi asoli, mətəu-inu nətəligiən rəhatəmah təsəhmenien o nəhruniən natimnati rəha Uhgīn. Aupən ikīn, nəmotegəhan e nīpətītəmah məmə ilah iol əhruin

† 6:15 Afin-to e futnot e Rom 6:1. 6:16 Jon 8:34; 2Pitə 2:19

rəha nolian min iətəm tatol naulisian əmə, mine iol əhrui rəha nərahian iətəm tətəri tepət. Mətəu rəueiu otegəhan=pən e lah məmə ilah iol əhrui rəha nolian iətəm kotəhruahru, kəni nəkəhuva nətəmimi nətəm Uhgın təmələhu kalin rəkis məmə rəhan min.

²⁰ Nian itəmah nəmautol iol əhrui rəha təfagə tərəh, nolian iətəm təhruahru e nəhmti Uhgın təsarməniğin e təmah.

²¹ ?Nəuan nəuviriən nak nəmotos e nəmiəğəhiən rəhatəmah e nolian tərəh min iətəm nəutaulis ohni əha rəueiu? !Nəuan nolian tərəh min əha, in nimirian əmə!

²² Mətəu rəueiu, Uhgın təmitis itəmah e təfagə tərəh, kəni nəməhuva iol əhrui min rəhan, kəni nəuan nəuviriən iətəm nəutəhli, tatit itəmah məmə nəkəhuva nətəmimi rəha Uhgın e nikitəmah rəfin. Kəni uərisig lan, onautos nəmiəğəhiən itulin.

²³ Tol lanəha, mətəu-inu nətəouiən rəha təfagə tərəh in nimirian, mətəu neaniən rəha Uhgın in nəmiəğəhiən itulin e Kristo Iesu rəhatah İərməniğ, kəni Uhgın tətəan ərəfin nəmiəğəhiən itulin u e nikin ağin.

7

Lou təsarməniğin e təh

¹ Piak min mine nəuvinik min. Itəmah nəkotəhrun nolian rəha lou. Lou min kəutarməniğ e nətəmimi nian ilah kəutəmiəğəh əmə.

² Təhmen e nati u. Nəmə pətan kəti iətəm təmol marit, lou tətəni məmə in rəhan əmə əha iərman nian in tətəmiəğəh. Mətəu nəmə iərman əha timis,

kəni lou rəha marit təsaskəlīm mīniən pətan əha, kəni in təhrun nitəu=pən mīniən iərman pišin kəti.

³ Mətəu nəmə in tatitəu=pən iərman pišin kəti nian rəhan iərman tətəmiəgəh əhanəh, kətəni məmə in tətərəkīn rəhan iərman. Mətəu nəmə rəhan iərman təmimis, lou əha rəha marit təsaskəlīm mīniən pətan əha, kəni nati əpnarīn tatitəu=pən iərman pišin, in təsərəkīniən rəhan iərman aupən.

⁴ Piak mīn mīne nəuvīnik mīn. E nolīən əhmen-əhmen əmə, mətəu-inu nīnotol kətīəh itəmah Krīsto, təhmen əmə məmə itəmah nəmohmīs itəmah mīn e nīgi kəməluau. Kəni mətəu-inu nəmohmīs, Lou rəha Mōsīs təsaskəlīm mīniən itəmah əha rəueiu. Uhgīn tətītīs itəmah o nitəu-pəniən əhruahru natimnati rəfin aɡīn e Lou məmə Uhgīn otosmiəgəh itəmah. Kəni itəmah nəkotəhmen=pən əmə e pətan kəti iətəm rəhan iərman in təmimis, kəni rəueiu in tətoliən marit, kəni in təhrun nitəu-pəniən iərman pišin. Rəhatəmah iərman aupən, in Lou. Mətəu rəueiu, itəmah nəutohtəu=pən iətəmi pišin u Krīsto, iətəm Uhgīn təmosmiəgəh e nīmīsiən. Kəni nəutohtəu=pən in məmə nəkotəuə nəuan təuvīr, iətəm in nolīən təuvīr mīn iətəm kəutīsīai Uhgīn.

⁵ Nian nətəlīgīən tərāh rəha iətəmīmī* tətarməniɡ e tah, nətəlīgīən tərāh mīn rəhatah kautiuvī=pən itah məmə okotol nolīən tərāh mīn e nīpətītāh. Kəni nian Lou tətəni məmə okəsotoliən nolīən

7:4 Rom 6:2,11 * **7:5** Nətəmīmī rəfin kautol təfagə tərāh mətəu-inu nətəlīgīən tərāh rəha iətəmīmī tətātīɡ e tah rəfin. Nətəlīgīən tərāh əha tatiuvī=pən itah məmə kautol təfagə tərāh. Rəhatah nəsanəniən tikə məmə okəsotoliən təfagə tərāh motol nolīən təuvīr. Uhgīn əmə təhrun nəfaiən nətəlīgīən vī kəm tah.

tərah mɪn əha, tol məmə nɪkɪtah tətəhti pɪk noliən tərah mɪn, kəni kəutolkeikei mautil təhmɪn noliən tərah mɪn. Tol lanəha, kəmotol təfagə tərah tepət. Kəni nəua təfagə tərah mɪn əha, in nɪmisiən əmə.

⁶ Mətəu rəueiu, kitah kəsotohtəu=pən minian Lou rəha Mosis məmə okotos nəmiəgəhiən itulin, mətəu-inu təhmen əmə məmə kitah kəmoħmis e Lou əha. Kəni tol lanəha, Lou təsarmənigiən e tah u rəueiu. Kəni rəueiu, kitah iol əhrui n mɪn rəha Uhgɪn, mətəu kəsotohtəu-pəniən suaru əuas o nɪtəu-pəniən Lou iətəm in nati kəti əmə iətəm kəmətei rəkis, mətəu kəutohtəu=pən suaru vi rəha Narmɪn Rəha Uhgɪn.

Lou tatol məmə nətəmimi kəutol təfagə tərah

⁷ ? Kəni ko, kitah okotəhrəni? ? Lou in nati tərah mətəu-inu tatol məmə kitah kəutol təfagə tərah? !Kəpə, təsəhruahruian! Mətəu pəhriən, iəu iəkəhrun əmə məmə təfagə tərah təhro lanu mətəu-inu Lou tətəgətun iəu lan. Nəmə Lou in təməsəniən məmə iəsoliən noliən rəha nolkeikeian nati kəti rəha iətəmi pisin, kəni ko iəsəhrunian noliən əha məmə təhro lanu.†

⁸ Mətəu təfagə tərah təmaskəlɪm nəghatian rəha Lou, mol rəhan lan ioluək, kəni təmol məmə noliən rəha nolkeikeian nati kəti rəha iətəmi pisin təmuva tepət e nɪkik. Mətəu nəmə Lou təmikə, kəni təfagə tərah rəhan nəsanəniən təmikə lanəha, təhmen məmə təmimis.

⁹ Aupən ikɪn, nian iəmətəruru əhanəh Lou, nɪkik təsəhtiən təfagə tərah rəhak, iəmətətig vivi əmə.

7:6 Rom 8:2; 6:4 † **7:7** E nəghatian mɪn rəha fes 7:7-25, nian Pol tətəni “iəu,” mətəu nɪpəti nəghatian u məmə in tətəghati e nətəmimi rəfn. **7:7** Eks 20:17; Dut 5:21; Jen 3

Mætəu nian iəməhrun məmə Lou əha ikin, kəni nəsanəniən rəha təfagə tərāh təmuva məmiəgəh məskasik, kəni inəhrun məmə inimis rəkis, inəha iəu isəu o Uhgīn.

¹⁰ Kəni iəmeruh məmə Lou əha iətəm təmuva məmə otol iətəmimi təmiəgəh, mətəu nīpəhrīənīən təmiuvi=pa əmə nīmisiən.

¹¹ Tol lanəha mətəu-inu, təfagə tərāh təmaskəlīm nəghatiən rəha Lou, mol rəhan lan ioluək, kəni təmeiua lak. Nīkik təməhti məmə nəmə iəmaskut o nītəu-pəniən Lou rəha Mosis, kəni iəkos nəmiəgəhiən itulīn. Mətəu inəruru nolīən, kəni e nəghatiən rəha Lou, iəkəkeikei mīmīs o təfagə tərāh mīn rəhak.

¹² Tol lanko, iəməgətun məmə Lou tasim təmsipən e Uhgīn, kəni nəghatiən mīn rəha Lou kəmotcipən e Uhgīn motasim, motəhruahru, motəuvir motasiru e nətəmimi.

¹³ Kəni nəmə təhro iətəmi kəti otəni məmə, “? Təhro lanu məmə Lou in nati təuvir kəti, mətəu təmol məmə iəmīmīs, inəha iəu isəu o Uhgīn?” ! Mətəu kəpə, təsəhruahruīən! Nian iəməhrun nəghatiən rəha Lou iətəm in təuvir, nīkik təmuvən o nolīən təfagə tərāh, kəni iəu iəmol təfagə tərāh iətəm nəuan in nīmisiən. Tol lanəha, təfagə tərāh təmol məmə iəkimīs. Kəni rəueju iəkəhrun məmə nolīən tərāh mīn rəhak, ilah təfagə tərāh pəhrīən. Kəni nian iəmeruh nəghatiən rəha Lou, inəhrun məmə təfagə tərāh in nati tərāh agīn.

¹⁴ Kitah kotəhrun məmə Lou təmsipən e Uhgīn. Mətəu iəu, iəu iətəmimi əmə. Kəni kətuati lak məmə

7:10 Luk 10:28; Lev 18:5; Sam 19:7-10; Esik 20:11; Rom 10:5

7:11 Jen 3:13 **7:12** 1Tim 1:8

iəu iol əhruiŋ kəti, kəni təfagə tərəh in rəhək iətəmi asoli.

¹⁵ Nian mɪn nəuvein, iəsəhruniən natimnati iətəm iatol, mətəu-inu nati təuvir mɪn iətəm iəkolkeikei məmə iəkol, iəsoliən, mətəu iatol əmə nati iətəm iəsolkeikeiən.

¹⁶ Iəkəhrun vivi məmə təfagə tərəh iətəm iatol in nati tərəh, kəni iəsolkeikeiən məmə iəkol. Kəni nian iətətəu tərəh e nɪkik o təfagə tərəh u, in nəmtətiən kəti məmə Lou tatol rəhan uək, kəni Lou in nati təuvir kəti.

¹⁷ Tol lanəha, səniəmə iəu iətəm iatol təfagə tərəh mɪn, mətəu nolien rəha təfagə tərəh iətəm tətətiɡ e rəhək nətəliɡiən nian rəfin, tatol məmə iəkol nolien tərəh mɪn.

¹⁸ Iəkəhrun məmə nətəliɡiən tərəh rəhək otəsegəhaniən məmə iəkol nati təuvir kəti. Iəkəhrun in nɪpəhrieniən mətəu-inu iəkolkeikei məmə iəkol nati iətəm təuvir, mətəu ko iəsoliən.

¹⁹ Nati nak iatol səniəmə in nati təuvir iətəm iəkolkeikei məmə iəkol, mətəu iatol əmə təfagə tərəh iətəm iəsolkeikeiən məmə iəkol.

²⁰ Kəni nəmə iəkol nati nak iətəm iəsolkeikeiən məmə iəkol, səniəmə iəu pəhriən u iatol, mətəu təfagə tərəh iətəm tətətiɡ lak tatol.

²¹ Tol lanəha, iateruh məmə nolien kəti tatol uək e nəmiəgəhiən rəhək nian rəfin. Nolien əha tol lanəha məmə, nian iəkolkeikei məmə iəkol nati təuvir, mətəu təfagə tərəh uəha iuəkir ohniəu tatiuvi=pən iəu e təfagə tərəh.

²² E nɪkik rəfin, iəkolkeikei Lou rəha Uhgɪn,

²³ mətəu iateruh mɪn lou kəti mɪn iətəm tatol uək e nəmiəgəhiən rəhək iətəm tətəluəɡɪn ilau rəhək nəhruniən, məlis iəu, matol məmə iəu iol

əhruin rəha təfagə tərah iətəm tatol uək e rəhak nəmiəgəhian.

²⁴ !Kəsi, iətətəu tərah pik agin! Nipətik tolkeikei məmə iəköl təfagə tərah. !Əui! ?Kəmə pəh otitis iəu e nolkeikeian tərah min əha iətəm tatit iəu e nimisiən mol iəu iətətig isəu o Uhgın?

²⁵ !Pəh kotəni-vivi Uhgın. Iesu Kristo rəhatah İərməniğ in otol!

Kəni tol lanəha, nəmiəgəhian rəhak tol min lanu məmə, iəu iol əhruin rəha Lou rəha Uhgın e rəhak nətəligiən vi, mətəu e nətəligiən tərah rəhak, iəu iol əhruin rəha lou rəha təfagə tərah.

8

Noliən rəha nitəu-pəniən Narmın Rəha Uhgın

¹ Kəni nəua nəghatiən rəfin min əha tol min lanu lan, məmə Uhgın tətəni məmə kitah kotəhruahru e nəhmtin mətəu-inu kəutəhatətə e nati iətəm Kristo təmol o tah. Kəni tol lanəha, Uhgın ko təsuhian, kəni məsələhuiən nəghatiən məsoliən nalpiniən kəti rəha nətəmimi min u kəməhuva kətiəh ilah Kristo Iesu,

² mətəu-inu nəsanəniən rəha Narmın, iətəm tətəfa nəmiəgəhian vi kəm tah e Kristo Iesu, in təmitis itah e nəsanəniən rəha təfagə tərah mine nimisiən.

³ Lou təruru nitisiən lanəha itah, mol itah kotəhruahru e nəhmti Uhgın mətəu-inu, kitah nətəmimi əmə, kəni rəhatah nəsanəniən tikə o noliən nati iətəm Lou tətəni. !Mətəu nati iətəm Lou təruru noliən, Uhgın təmol! Inu, təmahli=pa Nətin əhruahru kəni təmuva iətəmimi məhmen e tah.

Kəni Uhg̃in təkakil muh mələhu nəghatiən mol nalp̃iniən o təfagə tərāh iətəm kitah nətəmimi rəfin kautol. In təmōl lanəha nian təmōl Nət̃in təmuva sakrifais o təfagə tərāh m̃in rəfin rəhatah.

⁴Uhg̃in təmōl lanəha məmə, nəghatiən əhruahru m̃in rəha Lou okəhuva motol ñipəhriənien e nəmiəgəhiən rəhatah iətəm kəsotohtəu-pəniən suaru rəha nətəligiən tərāh rəha iətəmimi, mətəu kəutohtəu=pən suaru iətəm Narmin Rəha Uhg̃in tətəgətun itah lan.

⁵Nətəmimi nətəm kautohtəu=pən nətəligiən tərāh rəha iətəmimi, nətəligiən rəhalah tatuvən əmə o nati iətəm nətəligiən tərāh rəhalah tolkeikei nian rəfin. Mətəu nətəmimi nətəm kautohtəu=pən nolien iətəm Narmin Rəha Uhg̃in tolkeikei, nətəligiən rəhalah tatuvən əmə o nati iətəm Narmin Rəha Uhg̃in tolkeikei.

⁶Nəmə nətəligiən tərāh rəha iətəmimi in tətarməniḡ lan, kəni iətəmi əha tatitəu=pən əmə suaru rəha ñimisien. Mətəu nəmə Narmin Rəha Uhg̃in tətarməniḡ e rəhan nətəligiən, kəni iətəmi əha tatitəu=pən suaru rəha nəmiəgəhiən m̃ine nəməlinuiən.

⁷Tol lanəha mətəu-inu, nətəligiən tərāh rəha iətəmimi, tatol tikim̃ir ilau Uhg̃in, mətəu-inu təsitəu-pəniən lou m̃in rəha Uhg̃in, kəni in təruru aḡin nitəu-pəniən.

⁸Nətəmimi nətəm kəutohtəu=pən nətəligiən tərāh rəha iətəmimi, ko kəsotolien ñiki Uhg̃in tagiən.

⁹Mətəu itəmah nəsotohtəu-pəniən nətəligiən

tərah rəha iətəmimi. Nipəhriənian məmə Narmin Rəha Uhgın tətətig e təmah, kəni nəutohtəu=pən nolian iətəm Narmin Rəha Uhgın tolkeikei. Iətəmimi iətəm Narmin Rəha Kristo təsatigian lan, in səniəmə iətəmimi rəha Kristo.

¹⁰ Mətəu Kristo tətətig e təmah. Kəni nati əpnapin nipətitəmah otəkeikei mimis o təfagə tərah, mətəu narmitəmah tətəmiəgəh mətəu-inu itəmah nəkotəhruahru e nəhmti Uhgın.

¹¹ Narmin Rəha Uhgın tətətig e təmah, inu Narmin Rəha Uhgın u iətəm təmol Kristo Iesu təmiəgəh min e nimisian. Nipəhriənian, nipətitəmah otimis nian kəti. Mətəu e Narmin Rəhan, Uhgın otəfinə min nəmiəgəhian e nipətitəmah.

¹² Piak min mine nəuvinik min. Mətəu e natimnati min əha, kitah kotəkeikei motətig motohtəu=pən nati iətəm Uhgın tolkeikei, mətəu kəsotətigian motohtəu=pən nati iətəm nətəligian tərah rəha iətəmimi tolkeikei məmə otol,

¹³ mətəu-inu nəmə nəkotətig motohtəu=pən nati iətəm nətəligian tərah rəha iətəmimi tolkeikei, nəkotəkeikei mohmis. Mətəu nəmə e Narmin Rəha Uhgın nəkotuhamu nolian rəha iətəmimi, kəni onəkotəmiəgəh,

¹⁴ mətəu-inu nətəmimi rəfin nətəm Narmin Rəha Uhgın tatit ilah, ilah nenəti Uhgın min.

¹⁵ Itəmah nəkotəhrun məmə inu in nipəhriənian mətəu-inu Uhgın təməfinə Narmin Rəhan kəm təmah, kəni Narmin təsolian itəmah nəkotəgin min e Uhgın, təhmen e iol əhruin nati kəti tətəgin e rəhan iətəmi asoli. Kəpə, mətəu Narmin rəhan

təmol məmə Uhgın təməhli itəmah. Kəni Narmin tatol məmə kitah kotəhrun nəniən kəm Uhgın məmə, “!Ik rəhatimah tatə!”

¹⁶ Kəni Narmin aru Rəha Uhgın tətəni kəm narmitəmah məmə kitah nenəti Uhgın min.

¹⁷ Kəni mətəu-inu kitah nenətin min, kitah okotos natimnati təuvir min iətəm Uhgın təmələhu kalın məmə rəhatah. Kəni kitah Kristo okotos natimnati min əha. Kitah kotəhrun məmə inu nıpəhriənien mətəu-inu kitah kautətəu nahməien kitah min, kəni ko kotəhrun məmə Uhgın otəfa nisiaiən kəm tah təhmen e iətəm otol e Kristo.

*Nepətiən əhagəhag
rəha Uhgın iətəm tətəva*

¹⁸ İəkəhrun məmə nahməien iətəm kəutatig lan u rəueiu, okoteruh məmə ilah nati əpnəpən əmə nian Uhgın otol əpu nepətiən əhagəhag rəhan kəm tah.

¹⁹ Nıpəhriənien, natimnati rəfin iətəm Uhgın təmol, inu niftəni mine natimnati iətəm kauteviə lan, mine neai, mine nati miəgəh min, ilah kəutəhtahnin motolkeikei pik məmə okoteruh nian iətəm Uhgın otol pətigəm məmə nenətin min u nıpəh min.

²⁰ Kəutəsal=pən lanəha mətəu-inu Uhgın təmol məmə natimnati rəfin iətəm in təmol, ilah kəutatig e nəhlmi nərahien, motəruru nolien uək təuvir min iətəm rəhalah aupən ikin. İlah kəsotolkeikeien lanəha, mətəu in Uhgın iətəm təmol lanəha e lah. Kəni in təmolkeikei məmə ilah okotələhu=pən rəhalah nuhuinien lan,

8:15 Mak 14:36; 2Tim 1:7
Nəh 21:7

8:16 2Kor 1:22

8:17 Kəl 4:5-7;

8:20 Jen 3:17-19

²¹ mēmə in otītis ilah e nəm̄nəm̄it̄iən m̄ine n̄im̄isiən iətəm ilah k̄əutatig p̄əhriən lan. K̄əni in otītis ilah lanəha mēmə in t̄əhrun n̄əf̄əniən n̄ep̄ətiən əhagəhag k̄ətiəh əmə k̄əm lah iətəm ot̄əf̄ən k̄əm n̄enət̄in m̄in.

²² Kitah kot̄əhrun mēmə aup̄ən aḡin m̄ət̄əuarus=pa əha r̄əueiu, natimnati r̄əfin iətəm Uhḡin t̄əmol, k̄ətasək t̄əhmen e p̄ətan k̄əti iətəm t̄ət̄ət̄əu n̄əhm̄əiən mēmə ot̄əl̄əs n̄ət̄in.

²³ K̄əni s̄əniəm̄ə natimnati m̄in əmə iətəm Uhḡin t̄əmol, ilah k̄ətasək lanəha. M̄ət̄əu kitah m̄in k̄ətasək lanəha, nati əpn̄ap̄in mēmə Uhḡin t̄əm̄əfa r̄əkis nati t̄əuv̄ir k̄əm tah, u Narm̄in R̄əhan. K̄əni Narm̄in in n̄əuv̄et̄in r̄əha natimnati t̄əuv̄ir aḡin m̄in iətəm Uhḡin ot̄əpan̄əfa nian k̄əti. K̄əni r̄əueiu k̄əut̄əhtahn̄in e nian əhr̄uahru mēmə Uhḡin oteḡəhan=pa ər̄əfin k̄əm tah natimnati iətəm t̄əm̄əhli itah ohni. K̄əni in otītis n̄ip̄ət̄itah əuas m̄in, m̄əfa in vi m̄in.

²⁴ T̄əm̄ət̄əūin e nian Uhḡin t̄əmosmiəḡəh itah, kitah k̄əut̄əl̄əhu=p̄ən əskasik r̄əhatah nuhuiniən e natimnati m̄in əha. P̄əhriən, kitah k̄əsotos əhan̄əhiən natimnati m̄in u. N̄əm̄ə k̄inotos r̄əkis, k̄əni k̄əsotuh̄uiniən ohni.

²⁵ M̄ət̄əu k̄əut̄əl̄əhu=p̄ən r̄əhalah nuhuiniən e nati k̄əti iətəm k̄əsotos əhan̄əhiən, k̄əni motol r̄əhalah n̄ət̄əl̄iḡiən t̄əf̄əm̄əh m̄əut̄əhtahn̄in m̄əut̄əhtul əskasik.

²⁶ K̄əni t̄əhmen mēmə nol̄iən r̄əha nuhuiniən əha t̄ət̄asiru e tah, Narm̄in R̄əha Uhḡin t̄ət̄asiru e tah e r̄əhatah n̄əp̄əouiən, t̄əhmen lanu mēmə, kitah kot̄əruru mēmə nati nak kot̄əkeikei mot̄əf̄aki ohni, m̄ət̄əu Narm̄in R̄əha Uhḡin t̄ət̄əni r̄əhatah lan nian

kitah kəutehkimis e noliən kəti iətəm nəghatiən tikə lan.

²⁷ Kəni Uhgīn iətəm in təhrun niki nətəmimi, in təhrun nati Narmīn Rəhan tətəni, mətəu-inu Narmīn Rəhan tətəfaki e nəfaki mīn tatitəu=pən nətəligiən rəha Uhgīn.

Nətəligiən rəha Uhgīn

²⁸ Kitah kotəhrun məmə, Uhgīn tatol məmə natimnati rəfin iətəm kəutəhuva, inko nati təuvir mīn mine natimnati tərāh mīn, ilah rəfin kəutəhuva o nasiruiən e tah nətəm kotolkeikei Uhgīn, inu kitah nətəmimi nətəm in təmauīn e tah e nətəligiən rəhan.

²⁹ Tol lanəha mətəu-inu, aupən aupən agin, Uhgīn tinītəpīn rəkis itah, kəni e nian əha, in təməni məmə noliən rəhatah otuva məhmen e Nətīn məmə nətəmimi tepət okəhuva pian mīn mine nəuvīn mīn, kəni in ilis e tah rəfin.

³⁰ Kəni kitah u in təmaupən məni məmə okəhuva rəhan, in təmauīn e tah. Kəni kitah u nətəm təmauīn e tah, in təmol itah kotəhruahru e nəhmtīn. Kəni kitah u nətəm təmol itah kotəhruahru, in otəfəri məfən nisiaiən mine nepətiən əhagəhag rəhan kəm tah.

Nolkeikeiən asoli rəha Uhgīn

³¹ Natimnati mīn rəfin əha kəutəgətun itah məmə, Uhgīn in tətəhtul=pa e tah, matol natimnati rəfin məmə ilah natimnati təuvir mīn e nəmiəghīən rəhatah, kəni nati əpnəpīn əmə nəmə pəh tatol tikimīr kəm tah.

³² In tãmãsãginiãn o Nãtin ãhruahru mãmã otimis o tah rãfin, mãtãu in tãmegãhan ãmã lan. Kãni nãmã in tãmãfa Nãtin kãm tah, kãni nati ãkãku ãmã mãmã in otean itah e natimnati min rãfin.

³³ ?Pãh tãhrun nãtu=pa min nãghatiãn kãti mãmã kitah kãmotol tãrah? Iãtãmi kãti tikã, mãtãu-inu, in Uhgìn iãtãm tãmol itah kotãhruahru, kitah nãtãm in tãmitãpin.

³⁴ ?Kãni pãh tãhrun nãlãhuiãn nãghatiãn mãmã kitah kotãkeikei motos nalpiniãn? Iãtãmi kãti tikã, mãtãu-inu Kristo Iesu tãmimis o tah, kãni nati kãti min, Uhgìn tãmosmiãgãh in e nimisiãn. Kãni rãueiu, in tãtãharãg e nikali Uhgìn maru, ikin ima nisiãian mine nãsanãniãn, mãtãfaki kãm Uhgìn o tah.

³⁵ ?Nak tãhrun nãlãs rãkisiãn itah e nolkeikeiãn rãha Kristo o tah? ?Nãrahian, uã nian iãkis min, uã nãrahian iãtãm nãtãmimi kautol kãm tah, uã nãumis, uã rãhatah nautã tikã, uã ikin tasilã ikin, uã nãtãmimi nãtãm kãutãrãkin motohamu kitah? Kãpã. !Nati kãti tikã!

³⁶ Nãmiãgãhiãn rãhatah tãhmen e nati Nauãuã Rãha Uhgìn tãtãni mãmã,
 “Uhgìn. Nian rãfin, nãtãmimi kautolkeikei mãmã okotohamu itimah o nãrgãm.
 Itimah iãkotãhmen e sipsip min iãtãm okohamu ilah.”

³⁷ Nipãhriãniãn, e natimnati min ãrãfin ãha, Kristo iãtãm tolkeikei itah, tatol mãmã kitah kotãpirãkis agin.

³⁸ Kãni iãkãhrun vivi agin mãmã nati kãti tikã agin tãhrun nos rãkisiãn itah e nolkeikeiãn rãha Uhgìn, inu nimisiãn, uã nãmiãgãhiãn, uã nagelo min, uã

iärmis mīn, uə natimnati iətəm tətuvə əha rəueiu, uə natimnati iətəm otəpanuva, uə nəsanəniən mīn rəfin,

³⁹ uə natimnati əpəha ilis, uə natimnati ipai agin, uə nati kəti e natimnati rəfin agin iətəm kotatig, ko ilah rəfin kəsotəhruniən nos rəkisiən itah e nolkeikeiən rəha Uhgīn iətəm kautos e Iərməniḡ rəhatah Kristo Iesu.

9

Pol təmolkeikei pik məmə nətəm Isrel okotəhatətə e Kristo

¹ Kəni rəueiu iəkolkeikei məmə iəkəghati e rəhak mīn nətəmimi u nətəm Isrel, məmə ilah tēpət kəmotəpəh Kristo.

Iatəni pəhriən mətəu-inu itimlau Kristo kətiəh əmə, iəseiuəiən. Rəhak nətəligiən tətəni məmə nati u iətəni in nīpəhriəniən, kəni Narmīn Rəha Uhgīn tətəgəhan lan.

² Nīkik təmītəgit kəni mətəhmə pik o lah nian rəfin.

³ Nəmə iəu iəkəhrun nosiən nalpiniən mine niəməha rəha Uhgīn, kəni inu otasiru e nətəmimak mīn məmə okotəhatətə e Kristo, kəni nīkik tagiən əmə. Nīpəhriəniən, nīkik tagiən nəmə Uhgīn otos rəkis iəu e Kristo iətəm iəkolkeikei pik, nəmə in otasiru e nətəmimak mīn məmə okotəhatətə lan. Iəkəni nəghatiən u, “nətəmimak mīn,” mətəu-inu e nīpətīn, ilah nətəm Isrel təhmen lak.

⁴ Ilah nətəm Isrel, kəni natimnati təuvir mīn u rəhalah: Uhgīn təməhli ilah məmə nenətīn mīn, kəni təmol əpu rəhan nepətiən əhagəhag

kəm lah, kəni məfən mīn nəniəskasikiən mīn rəha nasiruiən,* kəni məfən mīn Lou kəm lah, mīne nəfakiən əpəha e Nimə Rəha Uhgīn, mīne nəniəskasikiən mīn.

⁵ Kəni tīpilah mīn, ilah nətəmi asoli mīn rəha Uhgīn aupən, kəni e nīpətīn ikīn, Krīsto təmsipən e lah, kəni in Uhgīn iətəm in ilis e natimnati rəfin, iətəm okotəni-vivi əmə kətan naunun tikə. Əuəh.†

Suaru iətəm Uhgīn təmitəpīn nətəmimi lan

⁶ Nətəm Isrel kəməsotəhatətəiən e Krīsto, mətəu nolīən əha təməsoliən məmə nəghatiən rəha Uhgīn təmei.‡ Nətəmimi rəfin nətəm kəutəni məmə Jekəp in kəha tərəh rəhalah, ilah kəutəni məmə ilah nətəm Isrel§. Mətəu səniəmə ilah rəfin u iətəm Uhgīn tətəni məmə ilah nenətīn mīn, nətəmimi pəhriən rəha Isrel.

⁷ Kəni e nolīən əha inəha, ilah nətəm kəmətsipən e Epraham, ilah səniəmə nətəmi pəhriən rəha Epraham. Mətəu Uhgīn təməni kəm Epraham məmə, “Namipīm əhruahru otsipən e nira Aisək.”

⁸ Nīpətī nati u məmə, ilah u kəmətsipən e Epraham səniəmə ilah rəfin nenətī Uhgīn mīn. Mətəu nenətī Uhgīn pəhriən, ilah nətəmimi nətəm

9:4 Eks 16:10; 24:15-18; 33:12-23; 40:34-38 * **9:4** Nəniəskasikiən rəha nasiruiən nəuvein tol lanu lan: (Noa) Jen 9:8-17; (Epraham) Jen 12:2-4; 15:9-21; 17:1-27; (Isrel) Eks 19-24; (Finehas) Nam 25:10-13; (Tefit) 2Saml 7:5-16; (Isrel – in vi) Jer 31:31-34. † **9:5** Ikīn mīn tepət e Niutestīmīn, Pol tətəni-vivi Uhgīn nian təni məmə tətəuīn mīn nīkin tətəhti in, təhmen e Rom 7:25; 8:31-39; 11:33-36. ‡ **9:6** Uhgīn təməniəskasik kəm Epraham, Aisək, mīne Jekəp məmə namipīn tərəh mīn rəhalahal okotos nəuviriən mīn rəha Uhgīn. Nəuviriən mīn əha kəməhuva pəhriən e Iesu Krīsto nian nətəmimi kəutəhatətə lan. § **9:6** Isrel in nərgin kəti mīn rəha Jekəp. **9:7** Jen 21:12

kāmotair e nāniāskasikīan rāha Uhgīn. Kāni ilah u namipi Epraham pēhriēn.

⁹ Tol lanāha mātēu-inu Uhgīn tāmēni āskasīk kām Epraham lanu, “E nian āhruahru lanu e nu iētām tātuva, oiākītālig=pa, kāni Serā tinālēš rākis nētīn kēti iārman.”

¹⁰ Mātēu nēghatīan tēsoliān naunun u ikīnu. Nētī Serā u Aisāk tāmīt Rāpekā, kāni in tāmēlēš mil-mil keiu. Rēhalau tatē u Aisāk, kāha tērah rāha nētām Isrēl.

¹¹ Mātēu nian mil-mil mil u kāmēsuair āhanāhiēn, kāni mēsuol āhanāhiēn nati kēti iētām tēuvīr uē tērah, Uhgīn tāmēni=pēn nēghatīan kēti kām Rāpekā. Kāni nēghatīan u tētēgētun vivi mēmē Uhgīn tētītēpīn nētāmimi tatītēu=pēn ēmē rēhan nētāligīan,

¹² mātēu sēniēmē kitah kāmōtol nati tēuvīr kēti uē nati tērah kēti. Uhgīn tāmēni kām Rāpekā mēmē, “Nētīm iētēmi asoli, otol āhruin kām nētīm in ākēku lan.”

¹³ Kāni inu tatītēu=pēn ēmē nēghatīan e Nauēuē Rāha Uhgīn iētām tētēni mēmē, “Iēmītēpīn Jekēp, mātēu iēmēpēh Iso.”*

¹⁴ ? Okotāhrēni āha rēuēiu? ? Okotēni mēmē nolīan rāha Uhgīn tēsāhruahruīan? ! Kēpē! Kotāhrun mēmē in tatol tēhruahru.

¹⁵ Uhgīn tāmēni kām Mōsis mēmē,
“Iēu pīsīn ēmē iākītēpīn nētāmimi nētām oiākāsāk āhruin ilah,

9:8 Kāl4:23 **9:9** Jen 18:14 **9:12** Jen 25:23 * **9:13** Nēghatīan āhruahru rāha Kris tētēni mēmē, “Imolkeikei Jekēp, mātēu iēmēmēki e Iso.” Mātēu nīpētīn mēmē Uhgīn tēmītēpīn Jekēp mēmē in otol rāha nāniāskasikīan lan. **9:13** Mal 1:2-3

kəni iəu pi:sin əmə iəkɪtəpɪn nətəmimi nətəm oiəkol
nəuviriən kəm lah.”

16 Kəni tol lanəha, kitah kəsotosiən nəniaskasikiən
rəha Uhgɪn o nati kəti iətəm kautol, təhmen məmə
kautolkeiki pik in, uə təhmen məmə kitah kautol
uək ohni, kəpə. Kautos əmə e nasəkəhruiniən rəha
Uhgɪn.

17 E Nauəuə Rəha Uhgɪn, in tətəni kəm Fero,
kig rəha Ijɪp məmə, “Iəmləfəri ik o nati kətiəh
əmə məmə nətəmimi okotafu rəhak nəsanəniən
e nəmiəgəhiən rəham, məmə nətəmimi okotəni
pətigəm nərgək e nɪtənimtəni mɪn rəfin.”

18 Kəni nɪpəti nati u məmə, Uhgɪn rəhan nasəkiən
təpət o nətəmimi nəuvein mətəu-inu in aru
tolkeiki məmə otol lanəha. Kəni in tatol nətəmimi
nəuvein məmə ilah kotəpəh nətəuiən rəhan
nəghatiən mətəu-inu in aru tolkeiki məmə otol
lanəha.

19 Məta nəmə itəmah kəti otətapuəh ohniəu
məmə, “Nəmə Uhgɪn tatol nətəmimi nəuvein məmə
ilah kotəpəh nətəuiən rəhan nəghatiən, kəni ilah
okotəkeiki motol lanəha. ?Kəni təhro Uhgɪn tətəni
məmə ilah kəmotol təfagə tərəh?”

20 Mətəu pəh iəkəni kəm ik məmə, ik iətəmimi
əmə. Təhro nətagət rəkis əsanən e nəghatiən rəha
Uhgɪn. Nɪkitəmah təhti-to. Nɪlosi nati kəmol e
nəuanəriəpig†, ko təsəniən kəm iətəmi təmol məmə,
“Nəməhro mol iəu məmə iəkol lanu lan?”

21 Iətəmimi iətəm təmol natimnati e
nəuanəriəpig, in təhrun nosiən nəuanəriəpig kəti

9:15 Eks 33:19 **9:16** Efəs 2:8 **9:17** Eks 9:16 † **9:20** Əpəha
Isrel, kəmotol sospən mine pilet mine pətəl mine e nəuanəriəpig.

9:20 Aes 29:16; 45:9

mol nosinati lan keiu, kəti iətəm təuvir rəha noliən lafet, kəni kəti mīn rəha uək əpnapin əmə.

²² Kəni Uhgīn təhrun nitəu-pəniən noliən əha e nətəmimi. Nəmə in tolkeikei, in təhrun noliən ilah məmə otərəkīn ilah. In tolkeikei məmə otol pətīgəm məmə niəməha tatol o təfagə tərāh, kəni in otol nalpīniən asoli kəm nətəmimi nətəm kautol təfagə tərāh. Mətəu nati əpnapin in tatol lanəha, rəhan nətəligiən təfəməh məsōl uəhaiən nalpīniən kəm lah nətəm kautol məmə nīkin otahmə.

²³ Rəhan nətəligiən təfəməh lanəha məmə in otol pətīgəm nəuviriən asoli rəhan kəm nətəmi mīn u nətəm in tolkeikei məmə rəhan nasəkīən otepət o lah. In təmol əpenə-penə ilah aupən aupən agin məmə ilah okotatig e nəuviriən rəha Uhgīn əpəha e negəu e neai.

²⁴ Inu kitah rəfin nətəm in təmitəpīn, kəni səniəmə nətəm Isrel əmə, mətəu Nanihluə mīn.

²⁵ Təhmen əmə e nati nak Uhgīn təmāni e Nauəuə u rəha Hoseə məmə,

“Nətəmi mīn əha u səniəmə rəhak mīn nətəmimi, iəkauin e lah məmə, ‘rəhak mīn nətəmimi.’

Kəni nətəmimi nətəm iəməsolkeikeiən ilah aupən, iəkauin e lah məmə, ‘nətəmimi nətəm iəkolkeikei.’

²⁶ Kəni ikinu əhruahru, iətəm iəmāni kəm lah məmə, ‘Itəmah səniəmə rəhak mīn nətəmimi,’

nətəmimi okotauin e lah məmə, ‘Ilah nenəti Uhgīn iətəm tətəmiəgəh.’ ”

²⁷ Kəni iəni Aiseə təmətəghati e nətəm Isrel mīn e nian tətəni pətīgəm məmə,

“Nati əpnapin nəmə nətəm Isrel tepət təhmen e nıpəkil e nıkalı nıtəhi, mətəu Uhgın otosmiəgəh əmə ilah nəuan nəuvein,

²⁸ mətəu-inu İərmənig in otol rəfin uəhai əmə rəhan nəghatiən o nəfəniən nalpiniən kəm nətəmimi e nıtənimtəni min.”

²⁹ Kəni təhmen e nəghatiən iətəm iəni Aiseə təməni aıpən məmə,

“Nəmə İərmənig Əsanən Pık Agin in təsegəhanian e tah məmə rəhatah kəti nırə otəmiəgəh, kəni kitah kəməhuva motəhmen e nətəm Sotəm mine Kəmorə iətəm in təmoh-apıs lah.”

Nətəm Isrel kəməsotəhatətəiən

³⁰ ?Nıpəti nəghatiən min u nak? Nıpətin tol lanu məmə, Nanihlua min nətəm kəsotalkut əskasikiən məmə okotəhruahru e nəhmti Uhgın, Uhgın təmol ilah kotəhruahru e nəhmtin e nəhatətəiən rəhalah.

³¹ Mətəu nətəm Isrel kəmotalkut pık e suaru rəha nıtəu-pəniən Lou məmə ilah okotəhruahru e nəhmti Uhgın. Mətəu ilah kəsotəhruahruian.

³² ?O nak? Mətəu-inu ilah kəmotalkut pık məmə okotəhruahru e nəhmti Uhgın e noliən təuvir min rəhalah, mətəu kəsotohtəu-pəniən suaru rəha nəhatətəiən. İlah kautoh pıkin “Kəpiel Rəha Noh Pıkinian.”

³³ Inu təhmen e Nauəuə Rəha Uhgın iətəm tətəni məmə,

“! Oteruh-to! İəmaharu Kəpiel kəti əpəha Jerusiləm‡ məmə nətəmimi okotoh pıkin, in Kəpiel iətəm otol ilah kotəmei.

9:28 Aes 10:22,23 **9:29** Aes 1:9 **9:32** Aes 8:14 ‡ **9:33**
Nəghatiən əhruahru rəha Kris tətəni məmə Saion. “Saion” in nərgin kəti min rəha Jerusiləm.

Mətəu iətəmimi iətəm tətəhatətə e Iətəmi əhaŞ, ko in otəsaulisian nian təhtul e nəhmti Uhgın.”

10

¹ Piak mın mine nəuvinik mın. İkolkeikei pik məmə Uhgın otosmiəgəh nətəm Isrel, kəni nian rəfin iətəfaki ohni.

² İəu iətəni pətigəm kəm təmah məmə ilah kəutalkut pik o noliən natimnati iətəm otol niki Uhgın tagiən. Mətəu noliən rəhalah təsisipəniən e nəhruniən iətəm təhruahru.

³ Ko ilah kəsotohtəu-pəniən suaru rəha Uhgın məmə ilah okəhuva motəhruahru e nəhmtin, mətəu-inu ilah kotəruru suaru rəhan, kəni motalkut məmə okotohtəu-pən rəhalah aru suaru, suaru rəha nitəu-pəniən Lou.

⁴ Lou təmalkut pau məmə tol itah kotəhruahru e nəhmti Uhgın, mətəu e suaru u təruru noliən. Mətəu Kristo təmol naunun e suaru u. In təmol suaru təuvir məmə nətəmimi rəfin nətəm kəutəhatətə əmə lan, ilah rəfin okotəhruahru e nəhmti Uhgın.

Nəmiəgəhian iətəm Uhgın tətəfa, in rəha nətəmimi ərəfin.

⁵ Mosis təmətei nəghatien kəti o suaru rəha nitəu-pəniən Lou məmə iətəmi kəti tuva məhruahru e nəhmti Uhgın. In təməni məmə, “İətəmimi iətəm tatol natimnati rəfin agin iətəm Lou tətəni, in otos nəmiəgəhian itulin.”

⁶ Mətəu suaru rəha nəhatətəiən məmə iətəmi kəti tuva məhruahru e nəhmti Uhgın təpiə əmə, məmə

Ş 9:33 “Kəpiel” u mine “İətəmi” kətuəgətun Kristo. 9:33 Aes 8:14; 28:16 10:5 Lev 18:5

kitah kəsotoliən nati kəti mətəu-inu Krīsto tinol rəkis rəfin. Təhmen e Nauəuə Rəha Uhgīn iətəm tətəni məmə, “Səniəmə nəkəkeikei muvən e negəu e neai,” məmə onəkəsəl e Krīsto mələs meiuaiu muva məmə otasiru lam.

⁷ Kəni tətəni mīn məmə, “Səniəmə nəkəkeikei muvən əpəha ipai ikin ima nətəm kəmoħmīs,” məmə nəkəfətigəm Krīsto mol təmiəgəħ mīn e nimisiən. Nipəħriənīən. Uhgīn tinol rəkis natim-nati mīn əha.

⁸ ? Mətəu, tətəni mīn nak? Tətəni məmə, “Nəghatiən Rəha Uhgīn in iuəkīr əmə ohnik. In əpəha e noħlim mīne nīkim.” Nəghatiən u in nəghatiən rəha nəhatətəiən iətəm iəutəni pətigəm.

⁹ Tol lanəha mətəu-inu, nəmə nəkəni pətigəm e noħlim məmə Iesu in Iərməniğ, kəni nəmə nəkəhatətə e nīkim məmə Uhgīn təmosmiəgəħ in e nimisiən, kəni Uhgīn otosmiəgəħ ik.

¹⁰ Kəni inu nipəħriənīən lanəha mətəu Uhgīn tatol iətəmimi kəti tətəħruahru e nəħmtīn nian iətəmi əha tətəhatətə pəħriən lan e nīkin. Kəni Uhgīn tatosmiəgəħ iətəmimi kəti nian in tətəni pətigəm e noħlin məmə Iesu in Iərməniğ rəhan.

¹¹ Təhmen e Nauəuə rəha Uhgīn iətəm tətəni məmə, “Nətəmimi rəfin nətəm kəutəhatətə e iətəmi əha, ilah okəsotaulisiən nian okotəhtul e nəħmti Uhgīn.”

¹² Nəghatiən əha rəha nətəmimi rəfin, nati əpnapīn nəmə ik iətəm Isrel, uə Ianihluə kəti, mətəu-inu Iərməniğ kətiəħ əmə u tətərməniğ e nətəmimi rəfin, mətətuati e rəhan nəuviriən kəm nətəmimi rəfin nətəm kəutətapuəħ ohni.

13 Təhmen e Nauəuə Rəha Uhgın iətəm tətəni məmə, “Nətəmimi rəfin nətəm kotauin e nərgi İərməniğ məmə otosmiəgəh ilah, in otosmiəgəh ilah.”

14 ? Mətəu nətəmimi okotəhro motauin e İərməniğ o nosmiəgəhiən ilah, nəmə kəsotəhatətəiən lan? ?Kəni okotəhro motəhatətə lan nəmə kəsotətəuiən nanusiən lan kəti? ?Kəni okotəhro motətəu nanusiən nəmə iətəmi kəti təsəni pətigəmiən kəm lah?

15 ? Kəni nətəmimi okotəhro motəni pətigəm nanusiən təuvir nəmə Uhgın təsahli-pəniən ilah? Təhmen e Nauəuə Rəha Uhgın iətəm tətəni məmə, “!In nati təuvir agin nian iətəmi kəti tətəva o nəni pətigəmiən nanusiən təuvir!”

16 Kəni niyəhriəniən, nətəm İsrəl minə Nanihlua min kinotətəu rəkis nanusiən u. Mətəu səniəmə nətəm İsrəl rəfin nətəm kəmotos e nikilah nanusiən təuvir. Təhmen e nəghatiən iətəm Aiseə təmətei məmə, “İərməniğ, nətəmimi təkəku əmə kəmotəni niyəhriəniən e nəghatiən rəhatimah.”

17 Kəni tol lanəha, nəhatətəiən tatsipən e nati iətəm natətəu, kəni nati iətəm natətəu tatsipən e nanusiən iətəm kətəni e Kristo.

18 ?Mətəu iəkətapuəh min məmə, ilah kəmotətəu uə kəpə? Əuəh, kəmotətəu. Nauəuə rəha Uhgın tətəni məmə,

“Nəghatiən təmuvən ikın min rəfin e nitənimtəni min,

təmuvən ikın min rəfin agin.”

19 ? Kəni iəkətapuəh əmə o nati kəti mīn məmə, nətəm Isrel kəmotəhrun, uə kəpə? Əuəh, kəmotəhrun. Mosis təmaupən mənī məmə, “Iəkol itəmāh nəkotetet nətəmimi e nītəni əpnarīn əmə iətəm iəkol təuvīr kəm lah, kəni iəkol niəməha tol itəmāh mətəu-inu iəkol təuvīr kəm nītəni mīn iətəm kəmotəlməli.”*

20 Kəni uərisīg Aiseə təsəgīniən o nəniən məmə, “Nətəmimi nətəm kəsotəsaliən lak, kəmoteruh iəu; Nətəmimi nətəm kəsotətapuəhiən lak, iəmol pətigəm aru iəu kəm lah.”

21 Mətəu Aiseə təməni nəghatiən rəha Uhgīn kəm nətəm Isrel məmə, “E nian rəfin, nian rəfin, iəmuahru e nəhlmək məmə iəkəsīru e təmah, itəmāh nətəm nautəhti nəuiak məutəuhlin nəmtəhtəmāh kəm iəu.”

11

Uhgīn tətasəkəhruin əhanəh nətəm Isrel

1 Pəh iəkətapuəh o nəghatiən kəti e nətəm Isrel. ?In pəhriən uə kəpə məmə Uhgīn təməuhlin nəmtahn o rəhan nətəmimi? !Kəpə! Oteh-to iəu. In təməsəuhliniən nəmtahn kəm iəu u iətəm Isrel, iatsipən e Epraham, nīrə rəha Benjəmin.

2 Aupən aupən agin, Uhgīn təmītəpīn nətəm Isrel məmə in otolkeikei ilah, kəni ilah okəhuva rəhan mīn nətəmimi. Kəni in təməsəuhliniən nəmtahn

10:19 Dut 32:21 * **10:19** Nīpəhriənīən, nətəm Isrel kəmotəhrun nəghatiən rəha Uhgīn, mətəu ilah kəməsotolkeikeiən məmə okotətəlig lan. Kəni tol lanəha, Uhgīn təməfən nəghatiən kətiəh əmə kəm Nanihluə mīn məmə in otol nətəm Isrel kotetet ilah ohni. **10:20** Aes 65:1 **10:21** Aes 65:2 **11:1** 1Saml 12:22; Sam 94:14; Fil 3:5

kəm lah. Nəkotəhrun uə kəpə məmə nati nak Nauəuə Rəha Uhgīn tətəni e Elaijə. In təmətapuəh əskasik o Uhgīn mətəni pətīgəm nərəhiən iətəm Isrel təmōl.

³ In təni məmə, “Iərməniḡ, kəmotohamu rəham iəni mīn motoh-əuaris-əuaris rəham oltə mīn. Kəni iəu pišīn əmə iətatiḡ, kəni məutalkut mīn məmə okotohamu iəu.”

⁴ ?Mətəu Uhgīn təməni=pən nak kəm in? In təməni məmə, “Iətəskəlīm nətəmimi səpīn-tausīn məmə rəhak mīn, nətəm kəsotəfakiən kəm uhgīn eiūə u Paal.”

⁵ Kəni təhmen əmə əha rəueiu, nətəm Isrel nəuan nəuvein əha ikin nətəm Uhgīn təmitəpīn ilah e rəhan nəuviriən.

⁶ Kəni mətəu-inu Uhgīn tatosmiəḡəh ilah e nəuviriən rəhan, kəni təməsoliən e natimnati təuvir mīn iətəm ilah kautol. Mətəu nəmə təmosmiəḡəh ilah mətəu-inu ilah kautol natimnati təuvir mīn, kəni nəuviriən iətəm Uhgīn tətətuati lan kəm lah, in tikə, təhmen məmə tətətəou əmə ilah o rəhalah uək.

⁷ ?Kəni təhro? Nətəm Isrel tepət kəmotəsəl pik o suaru rəha nuvaiən məhruahru e nəhmti Uhgīn, mətəu kəməsotosiən. Mətəu ilah Uhgīn təmitəpīn ilah, kəmosot. Mətəu ilah rəfin kəməsotosiən, Uhgīn təmōl ilah məmə kotəpəh nətəuiən rəhan nəḡhatiən.

⁸ Təhmen əmə e iətəm Nauəuə Rəha Uhgīn tətəni məmə,

“Kəni mətəuarus=pa u rəueiu, Uhgīn təmōl məmə
nətəliḡiən rəhalah tətəpili alu,
kəni mōl məmə nəhmtilah təpis,

kəni mol məmə nıpəgtəlgilah talu.”

⁹ Kəni Kig Tefit təməni məmə,

“Pəh nauəniən rəhalah tepət otuva məhmen e
nəuanikulu kəti, iətəm otoh-ərain ilah, mol
ilah kotəni məmə natimnati rəfin təuvir əmə.
Pəh rəhalah natimnati təuvir okəhuva kəpiel kəti
rəha noh pikiniən mine nalpiniən kəm lah.

¹⁰ Pəh nəhmtilah tapinəpu məmə kəsoteruhiən
nati,

Pəh nəkau e lah təgəu aɡin e nərahiən rəhalah nian
rəfin.”

Suaru rəha Uhgın

o nosmiəgəhiən Nanihluə min

¹¹ ? Kəni iəkətapuəh min məmə, nətəm
Isrel kəmotoh pikin motəmei motorin
məmə ko kəsotəhtul minien? ! Kəpə! O
rəhalah nəmkarəpəniən, Uhgın təmol suaru o
nosmiəgəhiən Nanihluə min məmə otol nətəm
Isrel kotetet nətəmimi min əha, kəni motolkeikei
rəhan nəuviriən.

¹² ! Tol lanəha, nəmə Nanihluə min kəmos
nəuviriən rəha Uhgın mətəu-inu nətəm Isrel
kəmotəpəh nosmiəgəhiən rəha Uhgın, kəni nətəm
Isrel rəfin nətəm Uhgın təmitəpin rəkis, nian ilah
okotəhatətə e Kristo, nəuviriən rəha Uhgın otuva
mepət!

¹³ Rəueiu iətəghati kəm təmah Nanihluə min.
Mətəu-inu iəu aposil rəhatəmah Nanihluə min, iəu
iətəni-vivi rəhak uək

¹⁴ məmə, iəu iəkol məta nətəmimak min nətəm
Isrel kotetet Nanihluə min ohni, kəni e noliən əha
Uhgın otosmiəgəh nəuvein.

15 Nian Uhgïn tãməuhlin nəmtahn o nətəm Isrel, kəni in məmki=pa Nanihluə mïn kəhuva məmə rəhan niəli mïn. Mətəu nian in otos nətəm Isrel kəhuva mïn ohni, inu in nati asoli kəti, təhmen e nətəm kəmoħmīs kəmotəmiəgəh mïn.

16 Nəmə nətəmimi kətələhu kalin nəve p̄iret rəha nauəniən vi məmə rəha Uhgïn, kəni p̄iret apiəpiə, in mïn rəha Uhgïn.* Kəni e nəghatiən rəha niği, nəmə nəukətin rəha Uhgïn, kəni nəhlmïn mïn, ilah mïn rəha Uhgïn. Nəghatiən u, niṗət̄in təni məmə nəmə Epraham mine mip̄in mïn aupən, ilah rəha Uhgïn, kəni niṗən̄in mïn rəhalah, ilah mïn rəha Uhgïn.

17 Mətəu nəhlmi niği mïn nəuvein rəha nasumiən lan, Uhgïn təmatgəhli rəkis, inu təhmen e nətəmimi nəuvein rəha Isrel. Kəni itəmah Nanihluə mïn, nəkotəhmen e nəhlmi niği u olif əṗnap̄in mïn e niḱinati. Uhgïn təmilṗin itəmah e nəukəti niği məmə nəkotos niṗeilah, kəni rəueiu nəkotos nəuṗiriən iətəm Uhgïn təməniəkis kəm Epraham mine nət̄in mïn u in nəukəti niği.†

18 Mətəu itəmah Nanihluə mïn, nəsotəghati əuvsaniən məmə Uhgïn təmilṗin itəmah e niği iətəm təmatgəhli rəkis iḱin, u təhmen e nətəm Isrel nəuvein. Sotaluiən məmə nəukəti niği tətaugin itəmah, mətəu səniəmə itəmah nəhlmi

* **11:16** Nəghatiən u rəha p̄iret tatsipən e Oltestim̄in. In tətəghati e nian kautos nauəniən vi e nasumiən. Nətəmimi kautol p̄iret lan, kəni motaupən məutəfən nəve p̄iret nəuṗet̄in kəm Uhgïn. Kəni in tətəgətun məmə p̄iret apiəpiə, in mïn rəha Uhgïn, kəni ilah kotəhrun nunian. Nam 15:20 † **11:17** Nəghatiən Kris əhruahru tətəni məmə, “Kəni rəueiu, nautos nəhu niği təuṗir rəha nəukəti niği u olif.”

11:17 Efəs 2:11-19

nīgi nautaugin nūkati nīgi.

¹⁹ Kēni nāmē iatēmi kēti otāfari ohni mēni mēmē, “Uhgīn tēmatgēhli rēkis nēhlmī nīgi mīn nēuvein mēmē otilpīn iēu iēkos nīmeilah.”

²⁰ In nīpēhriēniēn, mētēu tētātēhli rēkis ilah mētēu-inu kēsotēhatētēiēn e Uhgīn. Kēni itēmah nēkotēpeir=pēn e nūkati nīgi e nēhatētēiēn ēmē rēhatēmah. Kēni tol lanēha sotagēt-āfariēn ohni, mētēu itēmah nēkotēkeikei motēgin,

²¹ mētēu-inu Uhgīn tēmatgēhli rēkis nēhlmī nīgi nēuvein lanēha, kēni nāmē nēsotēkeikeiēn o nosiēn nēhatētēiēn ēskasīk lan, kēni in otātēhli rēkis itēmah.

²² Otētēlig e noliēn pēti mil rēha Uhgīn kēm nētēmimi: in tatol tēuvīr kēm nēuvein, kēni mētēlēhu nēghatiēn ēskasīk kēm nēuvein mīn. In tēmēlēhu nēghatiēn ēskasīk o nētēmimi nētēm kēmotēhti nēuiēn, mētēu in tatol tēuvīr kēm tēmah, nāmē nēkotēkeikei mētēhatētē lan e rēhan nēuviriēn. Mētēu nāmē nēkotēpēh nēhatētēiēn lan, kēni in otātēhli rēkis mīn itēmah.

²³ Kēni nāmē nētēm Isrel kohtēlig=pa mīn mētēhatētē e Uhgīn, kēni in otilpīn mīn ilah e nūkatiēn, mētēu-inu tatos nēsanēniēn o noliēn lanēha.

²⁴ Kēni nīpēti nēghatiēn u mēmē, itēmah Nanīhluē mīn, itēmah nēkotēhmen e nēhlmī nīgi u olif ēpnāpīn e nīkinati iatēm Uhgīn tēmātei rēkis, kēni mīlpīn=pēn e nīgi u olif e nasumiēn rēhan. Noliēn ēha sēniēmē noliēn ēhruahru kēti rēha nīgi, o nosiēn nēhlmī nīgi pīsīn kēti mīlpīn=pēn e nīgi pīsīn kēti. Mētēu nētēm Isrel, kotēhmen e nēhlmī nīgi u olif ēpēha e nasumiēn. Kēni rēueiu

tīmätig mämə Uhgīn otīlpīn mīn ilah e nəkətīlah əhruahru.

*Nasakian rəha Uhgīn tēpat
o nətəmimi rəfin*

²⁵ Piak mīn mīne nəuvīnik mīn. Iəkolkeikei mämə nəkotəhrun nati oneuən u mämə, itəmāh nəsotəfəri pīkiən itəmāh. Uhgīn təmōl mämə nətəm Isrel nəuvein kəmotəpəh nətəuiən rəhan nəghatiən. Mətəu nolīən əha otətätig əmə mətəuarus=pa Nanihluə mīn rəfin nətəm Uhgīn təmitəpīn, ilah okotəhatətə lan.

²⁶ Kəni e nolīən əha, Uhgīn otosmiəgəh rəfin nətəm Isrel. Təhmen əmə e nati Nauəuə Rəha Uhgīn tətəni mämə,

“Iətəmi otosmiəgəh nətəmimi otsipən e nətəm Isrel;‡

in otos rəkis nolīən tərəh rəha nətəm Isrel.

²⁷ Kəni inu nənīaskasikiən rəha nasiruiən rəhak kəm lah mämə iəkafəl rəkis təfagə tərəh rəhalah.”

²⁸ Nətəm Isrel kəmotəpəh nanusiən təuvir rəha Iesu Kristo, kəni tol lanəha, ilah kəməhuva tikimīr mīn rəha Uhgīn. Mətəu nati u in o nəuviriən rəhatəmāh mətəu-inu rəueiu, Uhgīn təməfinə rəhan nəuviriən kəm təmāh Nanihluə mīn. Mətəu Uhgīn tatolkeikei əhanəh nətəm Isrel mətəu-inu in təmitəpīn ilah, kəni ilah nīrə rəha Epraham, Aisək, mīne Jekəp.

²⁹ Tol lanəha mətəu-inu, nian Uhgīn təmitəpīn rəkis nətəmimi kəni mol təuvir kəm lah, ko in təsəuhlin mīniən e rəhan nətəligiən.

‡ **11:26** Nəghatiən Kris əhruahru tətəni mämə, “otsipən Saion.” Saion in nərgin kəti mīn rəha Jerusiləm, kəni in tətəgətun=pən nətəm Isrel.

³⁰ Itamah u Nanihluə min, aupən nəmautəhti nəuia Uhg'in. Mətəu rəueiu, Uhg'in təmasək o təmah mətəu-inu nətəm Isrel kəmotəhti nəuian.

³¹ Kəni təhmen-əhmen əmə, nətəm Isrel kəmotəhti nəuia Uhg'in rəueiu, məmə nasəkəhruiñən rəha Uhg'in təhrun nepətiən o lah. Tol lanəha mətəu-inu rəueiu ilah kauteruh məmə nasəkiən rəha Uhg'in tepət o lah, kəni mətə ilah okotolkeikei məmə Uhg'in otol min lanəha e lah.

³² Nətəmimi rəfin kəutəhti nəuia Uhg'in, kəni in tatol məmə rəhalah nolien tərah tətaskəlim ilah. In təmol lanəha məmə rəhan nasəkiən otepət o lah ərəfin.

Nolien rəha Uhg'in in təuvir agin

³³ !Otafu-to! !Nəuviriən rəha Uhg'in o nətəmimi, mine nətəligiən rəhan mine nəhruiñən rəhan, ilah rəfin kotepət agin! Kitah kotəruru agin nolien rəha nətəligiən rəhan, mine rəhan suaru min. Inu təhmen=pən əmə e Nauəuə Rəha Uhg'in iətəm tətəni məmə,

³⁴ “Iətəmi kəti tikə təhrun natimnati iətəm tətətig e nətəligiən rəha Uhg'in.

Kəni iətəmi kəti tikə iətəm təhrun nəfəniən nəghatiən kəti məmə otasiru e Uhg'in.”

³⁵ “Iətəmi kəti tikə iətəm təhrun nəfən aruiən nati kəti rəhan kəm Uhg'in mətəu-inu, natimnati rəfin agin rəha Uhg'in rəkis.”

³⁶ Tol lanəha mətəu-inu Uhg'in təmol natimnati rəfin, kəni natimnati rəfin kəutatig mətəu-inu nəsanəniən rəhan tətəskəlim ilah, kəni natimnati rəfin in təmol məmə rəhan.

! Pəh kitah kotəfən nəni-viviən kəm in tatuvən matuvən naunun tikə! Əuəh.

12

Sakrifais iätəm nəmiəgəhian tətatiğ lan

¹ Piak min mine nəuvinik min. Mətəu-inu nasəkəhruinian rəha Uhgın tepət o tah, iəkətapuəh əskasik o təmah məmə nəkotəfən nıpətitamah ərəfin kəm Uhgın təhmen e sakrifais kəti iätəm tətəmiəgəh, kəni nəkotələhu kalin məmə rəhan, kəni nikin tətəgiən lan. Inu suaru əhruahru iätəm onəkotəfaki kəm Uhgın lan.

² Sotosian nolian rəha nətəmimi rəha niftəni u, mətəu pəh Uhgın otol nəkotəuiək-to e nətəligiən təuvir rəhatəmah məmə nolian rəhatəmah okəhuva motəuvir. Kəni tol lanəha, itəmah onəkotəhrun nakiliən, mine nəhrunian, kəni nıtəpinian nolian təuvir min iätəm Uhgın tolkeikei, inu nolian min iätəm təuvir, mine nolian min iätəm tatol nikin tətəgiən, mine iätəm təhruahru.

³ Kəni e nəuviriən iätəm Uhgın təməfa kəm iəu, iətəni=pinə kəm təmah rəfin məmə sotəfəri aruiən itəmah. Mətəu e nətəligiən əhruahru, oteruh nəsanəniən min iätəm Uhgın təməfinə kəm təmah e nəhatətəiən rəhatəmah e Krısto. Kəni nian nəkoteruh nəsanəniən min əha, oteruh rəhatəmah nolian min, motakil moteruh məmə rəhatəmah nolian min təuvir məhmen motohtəu=pən nəsanəniən min iätəm Uhgın təməfinə kəm təmah, uə kəpə.

⁴ Nıpəti iätəmimi, rəhan nəuəli-nəuəlin tepət, kəni nəuəli-nəuəli nıpətin əha, rəhalah əha ikin uək pisin pisin min iätəm kautol.

⁵ Kəni təhmen=pən əmə e nətəm kəutəhatətə e Krısto. Kitah tepət, mətəu kəutəhuva nıpətin kətiəh əmə lan, kəni motarəriə aru əmə e kitah min.

⁶ Kəni Uhgın təməfa nəsanəniən o noliən uək pişin pişin min tatitəu=pən nəuviriən rəhan iətəm təməfa kəm tah. Uhgın tətəfən kəm iətəmi kəti nəsanəniən o nəni pətigəmiən nəghatiən rəhan iətəm in tətəfən əhruahru kəm in. Kəni pəh iətəmi u otəni pətigəm nəghatiən min əha titəu=pən nəhatətəiən rəhan məmə Uhgın təməghati kəm in.

⁷ Nəmə iətəmi kəti tatos nəsanəniən o nasiruiən, pəh in tasiru; nəmə in tatos nəsanəniən o nəgətuniən, pəh in təgətun;

⁸ nəmə in tatos nəsanəniən o nəfəriən nətəligiən, pəh in otləfəri; nəmə in tatos nəsanəniən o nəfəniən məni, pəh in otəfən tepət; nəmə in tatos nəsanəniən o nitiən niməfaki, pəh in tol e nikin rəfin; nəmə in tatos nəsanəniən o nasəkəhruieniən, pəh in tol e nikin agiən.

Suaru rəha nolkeikeiən nətəmimi

⁹ Noliən rəha nolkeikeiən rəhatəmäh o nətəmimi, otəkeikei mol ni pəhrieniən lan. Otəməki e noliən təräh min, kəni motaskəlīm əskasik noliən təuvir min.

¹⁰ Otolkeikei itəmäh min təhmen məmə itəmäh piatəmäh min mine nəuviriətəmäh min. Itəmäh kətiəh kətiəh nəkotalkut pik məmə onəkotisiəi itəmäh min.

¹¹ Otəkeikei nian rəfin o noliən uək rəha Uhgın e nikitəmäh rəfin təhmen e nigəm tatuəu, kəni məsotəpəouiən.

¹² Otagiən mətəu-inu nəmotələhu=pən əskasik rəhatəmäh nuhuiniən e Uhgın. Kəni nian nərahien tuva, otol rəhatəmäh nətəligiən tatəfəmäh. Kəni motəghati kəm Uhgın e nəfakiən nian rəfin.

13 Otəfən kəm nətəmimi rəha Uhgın nati nak iətəm rəhalah təkə. Otəkeikei motol təuvir kəm iapispis min nətəm kəutəhuva imatəmah ikin.

14 Otətapuəh o Uhgın məmə otol nəuviriən kəm nətəm kautol nərahiən kəm təmah. Sotəuiakəniən e lah, mətəu otətapuəh o Uhgın məmə otol nəuviriən kəm lah.

15 Otagiən itəmah nətəm kəutagiən. Kəni otasək itəmah nətəm kautasək.

16 Otol rəhatəmah nətəligiən təhmen-əhmen əmə e təmah min rəfin. Nikitəmah təsəhtiən məmə itəmah nəuvein ilis, mətəu nikitəmah otagiən əmə məmə nəutan pəti əmə itəmah nətəmi min u ləhtəni. Nikitəmah təsəhtiən məmə nəkotəhrun pik.

17 Nəmə iətəmi kəti tatol tərəh e təmah, sotalpiniən rəhan noliən. Onəkotolkeikei motalkut məmə nəkotol noliən iətəm nətəmimi rəfin okoteruh məmə təhruahru.

18 Otol natimnati rəfin iətəm nəkotəhrun noliən məmə itəmah nəkotatig e nəməlinuiən itəmah nətəmimi rəfin.

19 Piak min mine nəuvirik min. Sotalpiniən nitai təfagə rəha iətəmi kəti, mətəu otəpəh əmə məmə Uhgın otəpanələhu nalpiniən mine niəməha kəm in, mətəu-inu e Nauəuə Rəha Uhgın, İərməniğ tətəni məmə, “In rəhak pisin əmə uək o nalpiniən nitai təfagə. İəu iəkol lanəha.”

20 Mətəu itəmah nautol əmə məmə Nauəuə Rəha Uhgın tətəni məmə,
 “Nəmə rəham tikimir nəumis tatus, əfən nauəniən kəm in;
 nəmə in tətəuəuə, əfən nati kəti in təmnim.
 Nian nautol natimnati min u, in otaulis pik lan.”

21 Sotegəhanian məmə nolian tərəh, otətəuarus itəmah mələs iahu itəmah, mətəu otol məmə rəhatəmah nolian təuvir otosiahu nolian tərəh.

13

Narmənigiən rəha kəpmən

1 Pəh kitah rəfin okotəkeikei motatig ahgəl kəpmən, mətəu-inu nepətian o narmənigiən rəfin tatsipən e Uhgın, kəni kəpmən mın rəfin iətəm kəutatig, Uhgın pisin əmə tətəfəri ilah.

2 Kəni tol lanəha, nəmə iətəmi kəti təhti nəuia kəpmən, in tətəhti nəuia nati iətəm Uhgın təmələhu, kəni nətəmimi nətəm kəutol lanəha, kəutiuvipə nalpiniən o lah.

3 Tol lanəha mətəu-inu kəpmən iətəm Uhgın təmələhu təsolian nətəmimi nətəm kəutol nolian təuvir kotəgin, mətəu tatol əmə o nətəm kəutol nolian tərəh. Nəmə nəsolkeikeian məmə nəkotəgin e nətəmi asoli mın rəha kəpmən, nəkotəkeikei motol nolian təuvir mın, kəni ilah okotəfəri itəmah ohni.

4 Sotaluiən məmə ilah noluək mın rəha Uhgın nətəm uək rəhalah məmə ilah okotos nəuviriən məhuva o təmah. Mətəu nəmə nəkotol tərəh, nəkotəkeikei motəgin, mətəu-inu ilah kəutos nəsanəniən o nolian nalpiniən. Ilah noluək mın rəha Uhgın nətəm otol niəməha mine nalpiniən rəha Uhgın kəm nətəm kəutol tərəh.

5 Tol lanəha, kitah rəfin okotəkeikei motatig ahgəl kəpmən, mətəu-inu kitah kəsotolkeikeian məmə kotos nalpiniən. Kəni kitah kotəhrun əmə məmə in nolian əhruahru.

⁶ Kəni o nati kətiəh mīn, otətəou=pən takis kəm kəpman, mətəu-inu nətəmi asoli rəha kəpman, ilah noluək rəha Uhgīn, kəni inu uək rəhalah.

⁷ Otəfən kəm nətəmimi rəfin, natimnati iətəm təhruahru məmə onəkotəfən. Nəmə takis pisin pisin mīn, nəkotəkeikei motətəou ilah. Nəmə nisiaiən, otisiai ilah. Nəmə iətəmi tatos narmənigian, kəni otatig ahgəl.

Nolkeikeian

⁸ Nəkotəkeikei motətəou rəhatəmah kauin mīn. Mətəu kauin kətiəh əmə tətəkeikei mətətig o təmah, inu kauin rəha nolkeikeian iətəm tatuvən kəm təmah mīn. Kəni nəkotəkeikei mautətəou nian rəfin, naunun tikə, mətəu-inu iətəm tolkeikei in kəti, in tatol pəhriən natimnati rəfin iətəm Lou tətəni.

⁹ Lou tətəni məmə, “Sotakləhiən e pətan,” “Sohamuiən itəmi,” “Sotakləhiən,” “Nikim təsuvəniən e natimnati rəha iətəmi kəti,” kəni lou nəuvein mīn əha ikīn. Mətəu nəghatian kətiəh əmə in nəukətilah rəfin, in tətəni məmə, “Olkeikei ik kəti təhmen əmə məmə natolkeikei aru ik.”

¹⁰ Nəmə iətəmi kəti tatolkeikei in kəti, ko təsoliən nərahian kəm in. Kəni tol lanəha, iətəmimi iətəm tatolkeikei nətəmimi, in tatol nīpəti Lou rəfin.

Nolian əhruahru o nian rəha naunun nian

¹¹ Nəkotəkeikei motol lanəha mətəu-inu itəmah nəkotəhrun vivi nian kəutatig lanu rəueiu. Nian tinətuva məmə nəkotəkeikei motair məsotapilian, mətəu-inu nosmiəgəhiən rəhatah nian rəfin tinətuva iuəkīr, mapirəkis nian kitah kīnotəhatətə.

¹² Napinəpuian otəsuvəhiən tikə, kəni nəhagəhagian otəsuvəhiən tuva. Kəni tol lanəha,

pəh kotəpəh nolian rəha napinəpuian, kəni motəluagin o nolian təuvir mīn rəha nəhagəhagian təhmen=pən e soldia kəti iətəm tətəskəlīm vivi rəhan nau rəha nəluaginian.

¹³ Pəh kitah kotol nolian təuvir mīn, təhmen e nətəmimi nətəm kəutaliuək e nəhagəhagian kəni nətəmimi okoteruh. Okəsotolian lafet tərəh mīn, məsotapisiən, məsotit əpnəpiniən itəmāh mīn, kəni məsotolian nolian alməli mīn, məsotorgəhuian, məsotetetiən itah mīn.

¹⁴ Mətəu otegəhan əmə məmə İərmənig İesu otərmənig e nəmiəgəhian rəhatəmāh, kəni sotətəligian e suaru mīn o nolian təfagə tərəh mīn iətəm nətəligian tərəh rəhatəmāh tolkeikei.

14

Nəghatian rəha nətəmi mīn u rəhalah nəhatətəian təsəskasikian

¹ Sotəuhlin-pəniən nəmtəhtəmāh o nəfaki mīn nəuvein nətəm rəhalah nəhatətəian təsəskasikian, kəni motəruru məmə niki Uhgīn təsəgianiən uə kəpə e nolian mīn nəuvein iətəm nətəmimi nəuvein kəutəniəhu. Nəkotos ilah məhuva, mətəu iəsolkeikeian məmə nəkotərgəhu o rəhalah nətəligian mīn.

² İətəmimi kəti, e rəhan nəhatətəian, təuvir məmə in otun nauəniən mīn rəfin. Mətəu iətəmimi kəti mīn, rəhan nəhatətəian təsəskasikian, kəni nikin təhti məmə in təhrun nuniən nauəniən e nasumiən əmə, məpəh nuniən nəhuvegi nati.

³ İətəmimi u iətəm təhrun nuniən natimnati rəfin, təsəuviriən məmə in oteh rah iətəmi iətəm təsuniən natimnati mīn rəfin. Kəni iətəmi in təsuniən natimnati mīn rəfin, təsəuviriən məmə in otəni kəm

iätəmimi u tatun natimnati m̄in rəfin məmə, in tatol nolian tərəh, mətəu-inu Uhḡin n̄ikin tagiən əmə ohni.

⁴ Təsəuviriən məmə ik nətəni məmə ioluək rəha suah kəti m̄in təmöl nolian tərəh. Rəhan aru əmə iərməniḡ otəni məmə təmöl təuvir uə tərəh.* Kəni Uhḡin otegəhan lan mətəu-inu Iərməniḡ təhrun nəfəniən nəsanəniən kəm in o nolian nati təuvir m̄in.

⁵ Iətəmi kəti in təni məmə nian kətiəh əmə in rəha Uhḡin tapirəkis nian rəfin, mətəu iətəmi kəti m̄in təni məmə nian rəfin kotəhmen-əhmen əmə. Mətəu iətəmi otəkeikei məhtul əskasik o rəhan nətəliḡiən o nati u.

⁶ Iətəmi kəti iətəm tətəni məmə nian kətiəh əmə rəha Uhḡin, in tatol o nisiaiən Iərməniḡ. Kəni iətəm tatun nəhuveḡi nati, tatun o nisiaiən Iərməniḡ, mətəu-inu tətəni tagkiu kəm Uhḡin o niḡin nauəniən. Kəni iətəm tətəpəh əmə nunian nəhuveḡi nati, in m̄in tətəpəh nunian o nisiaiən Iərməniḡ, kəni in m̄in tətəni tagkiu kəm Uhḡin o niḡin nauəniən.

⁷ Iətəmi kəti təsərməniḡ aruiən e nəmiəḡəhiən rəhan, nati əpnəp̄in in tətəmiəḡəh uə in təmimis.

⁸ Nəmə kitah kəutəmiəḡəh, kəutəmiəḡəh o nisiaiən Iərməniḡ, kəni nəmə kohmis, kəmoḡmis o nisiaiən Iərməniḡ. Kəni tol lanəha, nəmə kəutəmiəḡəh uə kəmoḡmis kitah rəha Iərməniḡ.

⁹ Kristo təmimis matig məmiəḡəh m̄in, məmə in Iərməniḡ rəha nətəmiimi kəutəmiəḡəh m̄ine nətəmiimi kəmoḡmis rəkis.

* **14:4** Fes 4 u, in eksəp̄il kəti. “Ioluək” tətəḡəḡun=pən kitah nəfaki m̄in, kəni “iərməniḡ” tətəḡəḡun=pən Uhḡin. Nipəti nəḡhatiən məmə Uhḡin otakil itah, mətəu təsəuviriən məmə kitah okotakil itah m̄in.

10 Kəni təsəuviriən məmə nəkəni nıkalı nətəm kəutəfaki kəti mın məmə təmol noliən tərəh e nati timnati mın əha. Kəni təsəuviriən məmə nəkeh iahu piam, mətəu-inu kitah rəfin okotəhtul aupən e nəhmti Uhgın məmə in otakil itah.

11 Təhmen e İərmənig tətəni e Nauəuə Rəha Uhgın məmə,
 “Inu nıpəhriənən, təhmen məmə in nıpəhriənən məmə iətəmiəgəh, nətəmimi rəfin okotisin nəulilah kəm iəu, kəni nətəmimi rəfin okotəni pətigəm e nohlilah məmə iəu, iəu Uhgın.”

12 Kəni tol lanəha, kitah rəfin kətiəh kətiəh okotəhtul e nəhmti Uhgın o nəni pətigəmiən natimnati kəmotol.

13 Tol lanəha, pəh kotəpəh noliən rəha nənien nıkalı iətəmi kəti məmə rəhan noliən in təfagə tərəh kəti. Mətəu pəh kəutəni məmə okəsotoliən nati kəti iətəm otol piatah kəti təmei e rəhan nəmiəgəhiən.

14 İəu iəmuva kətiəh itımlau İərmənig İesu, kəni o nati u, iəu iəkəhrun vivi məmə nauəniən rəfin kotəuvir o nuniən, kəsotoliən iətəmi kəti tamikmik e nəhmti Uhgın. Mətəu nəmə iətəmi kəti nıkin təhti məmə nati kəti tamikmik e nəhmti Uhgın, nati əha tamikmik aru əmə ohni.

15 Nəmə piam kəti tətətəu tərəh pik o nati kəti iətəm natun, kəni nəmə natun əmə lanko, kəni nəsalıuəkien e suaru rəha nolkeikeien. Soliən məmə nati natun tətərəkın piam kəti iətəm Kristo təmimis ohni.

16 Segəhaniən məmə nati kəti iətəm ik nəkəni məmə təuvir, okəni məmə in nati tərəh.

17 Tol lanəha mətəu-inu Nərmənigiən Rəha Uhgın səniəmə nati rəha nauəniən mine nəmniəmiən iətəm nati əpnəpın əmə, mətəu in nati rəha

nəhruahruian e nəhmti Uhgın, mine nəməlinuian, mine nagianian e Narmın Rəhan,

¹⁸ Mətəu-inu iətəmi kəti iətəm tatol uək kəm Krısto e noliən əha, in tatol niki Uhgın tətəgıən, kəni nətəmimi kauteh in məmə in iətəmi təuvır, kəni nikilah tagıən əmə ohni.

¹⁹ Kəni tol lanəha, pəh kitah kotalkut pik o noliən nati iətəm tətələs itah e suaru rəha nəməlinuian, kəni matəfəri nətəligıən rəhatah rəfin.

²⁰ Sərəkiniən uək rəha Uhgın o nauəniən əmə. Nauəniən rəfin kotəuvır, məsotoliən iətəmi kəti tamikmik e nəhmti Uhgın. Mətəu iətəmi kəti tatol təfagə tərəh nian in tatun nati kəti iətəm tol pian tətəmei lan e rəhan nəmiəgəhiən.

²¹ Kəni tol lanəha, təuvır məmə nəsotuniən nəhuvegi nati, uə nəsotəmnimian wain, uə noliən nati kəti mın iətəm otol piatəmah otəmei e nəmiəgəhiən rəhan.

²² Kəni nəmə itəmah nautos nətəligıən kəti o natimnati mın u, otaskəlim oneuən əmə itəmah Uhgın. Iətəmi kəti tətətig e nəuviriən pəhriən nian in tatol əmə natimnati iətəm in təhrun məmə təhruahru məmə in otol.

²³ Mətəu iətəmimi iətəm rəhan nətəligıən tatol keiu o nati iətəm in tatun, məmə in təhruahru o nuniən uə kəpə, təuvır məmə in təsunian. Mətəu nəmə in tatun, Uhgın otəni məmə noliən rəhan in təfagə tərəh, mətəu-inu in tatun, mətəu nikin təsəhtiən məmə in nati əhruahru. Kəni nəmə iətəmi kəti tatol nati kəti iətəm nikin təhti məmə in tərəh, in tatol təfagə tərəh.

15

Nəfəriən nətəligıən

rəha nəfaki pişin pişin mîn

¹ Kitah nəuvein, nəhatətəiən rəhatah təskasik, kəni kitah kotəhrun məmə nati əlkələh mîn əha, ilah nati əpnapin əmə. Mətəu kitah kəsotəkeikeiən o noliən natimnati mîn əha iətəm nikitah əmə tətəgiən lan. Nikitah təkeikei məhti piatah mîn mine nəuvinihah mîn nətəm rəhalah nətəligiən keiu e natimnati mîn əha.

² Kitah okotəkeikei motol noliən iətəm otol niki nətəpişin okotəgiən lan, məmə otasiru e lah, mol nəhatətəiən rəhalah tuva məskasik.

³ Pəh kotal lanəha mətəu-inu Kristo mîn, in təməsoliən noliən kəti məmə in aru nikin otəgiən lan. Mətəu in təmol natimnati rəfin əgin iətəm Uhgîn nikin tolkeikei, kəni natimnati mîn u, nətəmimi kəmotəni rah in ohni. Inu təhmen e Nauəuə Rəha Uhgîn tətəni məmə, “Nəni rahien mîn iətəm nətəmimi pişin pişin mîn kəutəni lam, tətərəkîn iəu.”

⁴ Natimnati mîn əha kəmətəi əupən e Nauəuə Rəha Uhgîn, kəmətəi mîn məmə otəgətun itah, məmə okotələhu=pən əskasik nətəligiən rəhatah e Uhgîn. Kəni kitah kotəhrun noliən əha mətəu-inu kəutəhtul əskasik e nian iəkis mîn, kəni Nauəuə Rəha Uhgîn tətəfəri nətəligiən rəhatah.

⁵ Uhgîn pişin əmə tətəsiro e tah məmə kəutəhtul əskasik e nian iəkis mîn, kəni in pişin əmə tətəfəri nətəligiən rəhatah. Kəni rəueiu, iətətapuəh ohni məmə in otasiru e təmah e nətəligiən rəhatəmah məmə otuva mol kətiəh əmə, təhmen əmə e noliən rəha Kristo Iesu.

⁶ Kəni iətətapuəh lanəha o təmah rəfin nətəm nautos nətəligiən kətiəh əmə, məmə nəuiatah təhrun nuvaiən məhmen e nəuia iətəmi kətiəh

əmə o nəfəriən nərgi Uhgîn, iətəm in Uhgîn minə Tatə rəha İərməniğ rəhatah İesu Krīsto.

⁷ Otos nətəm kautəfaki min nəuvein e niki təmah agiən motol təuvir kəm lah təhmen əmə məmə Krīsto təmos itəmah e nikin agiən. Otol lanəha məmə nətəmimi okotəni-vivi Uhgîn lan.

⁸ Sotaluiən e nati u məmə, Krīsto təmuva məhmen e ioluək rəha nətəm İsrəl məmə otəgətun məmə Uhgîn tatol rəhan nəghatiən, nəghatiən u məmə nəniəskasikiən min rəhan kəm tīpi nətəm İsrəl aupən, ilah kəməhuva motol nīpəhriəniən e Krīsto.

⁹ Kəni təmuva məmə Nanihluə min okotos nasəkəhruiniən rəha Uhgîn motəni-vivi in ohni, təhmen e Nauəuə Rəha Uhgîn tətəni məmə,
“Tol lanəha, oiəkəfəri nərgəm e niki Nanihluə min, oiəkani nəpuən min məni-vivi nərgəm.”

¹⁰ Kəni tətəni min məmə,
“Otagiən, Nanihluə min, itəmah rəhan min nətəmimi.”

¹¹ Kəni tətəni min məmə,
“Itəmah Nanihluə min rəfin otəni-vivi İərməniğ, kəni itəmah rəfin nətəmimi min rəfin rəha nəuaniləuis min rəfin e nəhue nītəni min, otəni-vivi in.”

¹² Kəni Aiseə tətəni min məmə,
“Mipi Tefit* aupən otair muva, kəni Uhgîn otəfəri in məmə otərməniğ e nətəmimi min rəfin rəha nəuaniləuis min rəfin e nəhue nītəni min rəfin.

Kəni Nanihluə min okotələhu=pən əskasik nuhuiniən rəhalah lan.”

* **15:12** Nəghatiən əhruahru rəha Kris tətəni məmə “Mipi Jese.” Jese in tatə rəha Kig Tefit.

13 Uhgín tēmasiru e tah mēmē okotələhu=pən əskasik rəhatah nuhuiniən lan. Pəh in otol mēmē nikitəmah otəri məriauəh e nagienien mine nəməlinuiən nian nəutəhatətə lan mēmē, e nəsanəniən rəha Narmin Rəha Uhgín, onəkotələhu=pən əskasik pik təhmin rəhatəmah nuhuiniən e Uhgín.

*Pol in aposil
rəha Nanihluə min*

14 Piak min mine nəuvirik min. Iəkəhrun vivi mēmē nəmiəgəhiən rəhatəmah təməri məriauəh e nəuviriən, kəni nəmotos nəhruniən rəfin, kəni nəkotəhmen o nəgətuniən itəmah min.

15 Mətəu e nauəuə u rəhak, iəməsəhluaigien e nati kəti, iəməni pətigəm e nīkik rəfin natimnati min u kəm təmah, kəni molkeikei mēmē nikitəmah otəkeikei məhti nəghatiən min əha. Təhruahru əmə mēmē iətəghati lanəha, mətəu-inu Uhgín tēmasiru lak e rəhan əmə nəuviriən

16 mēmē iəu iəkuva ioluək rəha Kristo Iesu o nəni pətigəmiən nanusiən təuvir kəm Nanihluə min. Iəu iəkəhmen e pris kəti iətəm iətəni pətigəm nanusiən təuvir rəha Uhgín mēmē, Nanihluə min nətəm kəutəhatətə e Kristo, okəhuva neaniən təuvir min nətəm Narmin Rəha Uhgín təmafəl mələhu kalin mēmē rəha Uhgín, kəni Uhgín nīkin tagiən o nosiən.

17 Kəni e uək rəfin iətəm iatol o Uhgín, nīkik tagiən pik lan mətəu-inu in Kristo Iesu əmə iətəm tatol uək.

18 Ko iəsəghati əfəri əməiən o nati kəti min, iəkəghati əfəri əmə o natimnati təuvir iətəm Kristo təmol nian iəmol rəhan uək o nosiən Nanihluə min

kəhuva motol nəuia Uhgîn. Krîsto təmol uək e rəhak nəghatiən, mine rəhak nolîən mîn,

¹⁹ kəni təmol uək e nəsanəniən rəha nəmtətiən mîn mine nati apispis mîn, kəni təmol ilah rəfin e nəsanəniən rəha Narmin Rəha Uhgîn. Kəni tol lanəha, iəməni pətigəm rəfin nanusiən təuvîr rəha Krîsto, iəmətuəuin Jerusîləm muvən ikîn mîn rəfin mətəuarus=pən nîtəni u ilirikəm iətəm in isəu pahay ikîn.

²⁰ Nian rəfin e nətuəuinian rəhak uək mətəuarus=pa u rəueiu, iəmolkeikei məmə iəkuvən məni pətigəm nanusiən təuvîr e ikîn mîn nəuvein iətəm kəsətəu agîniən nərgi Krîsto ikîn. Iəsolkeikeian məmə iəkol uək e ikîn kəti iətəm iətəmi kəti tînuvən rəkis ikîn məni pətigəm nanusiən təuvîr.

²¹ Mətəu təhmen əmə e Nauəuə Rəha Uhgîn iətəm tətəghati e Krîsto məmə,

“Nətəmimi nətəm kəsəni pətigəmiən nanusiən təuvîr kəm lah,

ilah okoteruh in,

kəni nətəmimi nətəm kəsətətəu əhanəhiən nanusiən təuvîr, ilah okotəhrun.”

²² Nian tepət, uək u rəhak o nuvəniən iki pisin pisin mîn tətəhtipəsîg lak o nuvnəiən meruh itəmah.

Nətəligiən rəha Pol o nuvəniən Rom

²³ Mətəu rəueiu, rəhak uək u ikînu tînol naunun, kəni e nu tepət rəkis, iəkolkeikei pik məmə iəkuvnə meruh itəmah,

²⁴ kəni tol lanəha, nîkik təhti məmə iəkuvnə meh itəmah nian iəkuvən əpəha kəntri u Spen. Kəni nian iəkuvnə kəni kotatig nian təkuekir əmə, kəni iəkolkeikei məmə nəkotasîru lak e rəhak naliuəkîən.

25 Mətəu rəueiu, iatuvən Jerusiləm o nasiruiən e nətəm kəutəfaki ikin,

26 mətəu-inu nətəm kəutəfaki əpəha nitəni mil u Masetoniə mine Akaiə, nikilah təmagiən o nəfaiən məni məmə iəkasiru e nətəm kəutəfaki əpəha Jerusiləm.

27 Nikilah təmagiən əmə o noliən, kəni in təhmen məmə kautətəu kauin kəti iətəm nətəm Isrel kəmotol kəm lah. Tol lanəha mətəu-inu nəmə Nanihluə mən kəmos nəuviriən rəha Uhgın e suaru rəha nətəm Isrel, kəni Nanihluə mən okotəkeiki motasiru e nətəm Isrel e rəhalah məni.

28 Oiəkos məni u kəmotəfa, muvən məfən kəm nətəm kəutəfaki əpəha Jerusiləm. Kəni nian iəkol naunun e uək u, kəni oiəkiet Jerusiləm muvən əpəha nitəni u Spen, kəni e rəhak naliuəkiən oiəkuvnə meh itəmah.

29 Nian iəkuvnə mətəlu=pa imatəmah ikin, iəkəhrun məmə iəkos natimnati təuvir tepət e Kristo məmə iəkəfinə kəm təmah, kəni itəmah onəkotətəu təuvir lan.

30 Piak mən mine nəuvinik mən, mətəu-inu kitah kəutəhatətə e İərməniğ rəhatah İesu Kristo, kəni Narmən Rəha Uhgın tatol məmə kitah kautolkeiki itah mən, iəkətapuəh əskasik o təmah məmə nəkotəfaki əskasik kəm Uhgın ohniəu, kəni e noliən əha, nəkotasiru lak e nəluəginiən rəhak.

31 Otəfaki məmə Uhgın otasiru lak mahtipəsığ e nətəm Jutiə nətəm kəsotəniən nıpəhriəniən e nanusiən təuvir məmə, okəsotərəkinian iəu. Kəni otəfaki mən məmə nian iəkuvən miet=pən

Jerusiləm, nətəmi mīn u kəutəhatətə e Krīsto, nīkilah otagiən o rəhak uək.

³² Kəni e noliən əha, nəmə Uhgīn tolkeikei lanəha, iəkuvnə meruh itəmah e nagīāniən, kəni kitah rəfin aģin, nīkitah otagiən.

³³ Pəh Uhgīn iətəm in nəukəti nəməlinuiən tətatiģ itəmah min. Əuəh.

16

Pol təmauiəhrui in mīn nəuvein

¹ Iəu iətəni=pīnə kəm təmah məmə nəuvinitah u Fipi, iətəm tatos uək rəha dikon e niməfaki əpəha Kegkriə, in pətan təuvir kəti.

² Iəkətapuəh o təmah məmə nian in otuvnə, onəkotagiən əmə ohni e nərgi Iərməniģ rəhatah, e noliən əhruahru məmə nətəmi rəha Uhgīn okotol lanəha. Nəmə rəhan nati kəti tikə, təuvir məmə nəkotasiru lan, mətəu-inu in təmasiru lak mīne nətəmi tepət.

³ Otəni təuvir kəm Prisilə mīne Akuilə, iətəm itimahal iəmahlol uək kətiəh rəha Krīsto Iəsu.

⁴ Kəmuəhtul maru məmə okiamis o nəsiruiən lak. Səniəmə iəu pīsīn əmə, mətəu iəu mīne Nanihluə mīn rəfin u kəutəfaki, itimah iəkotəni-vivi Uhgīn o lau.

⁵ Kəni otəni təuvir kəm niməfaki iətəm kəmotuhapumīn e rəhalau nimə.

Otəni təuvir kəm iəu kəti u Epaenetəs, u iətəm təmaupən məhatətə e Krīsto e profens əpəha Esiə.

⁶ Otəni təuvir kəm Meri iətəm təmatol pik uək o timah.

⁷ Otəni təuvir kəm Antronikəs mīne Junias, iətəmi mak mil iətəm itimahal mīn ilau

iāmihluvæn e kalæpus. Aposil min kæutisiai pik ilau, kæni ilau kæmuaupæn lak muæhatætæ e Krīsto.

⁸ Otæni tæuvir kæm Ampliatæs, iætæm iækolkeikei e nolkeikeiæn ræha Iærmænig.

⁹ Otæni tæuvir kæm Urpanæs, iætæm kitah kautol uæk kætiæh e Krīsto, kæni otæni tæuvir kæm iæu kæti u Stakis.

¹⁰ Otæni tæuvir kæm Apeles iætæm tæmæhtul æskasik e Krīsto e nian iækis min.

Otæni tæuvir kæm Aristopulus mine ræhan min nætæmimi, mine ræhan min noluæk min.

¹¹ Otæni tæuvir kæm Herotiæn, ræhak æhruahru.

Otæni tæuvir kæm nætæmimi ræha Nasisæs mine ræhan noluæk min nætæm kæutæfaki kæm Iærmænig.

¹² Otæni tæuvir kæm Trifaenæ mine Trifosæ, pæta mil iætæm katuol pik uæk ræha Iærmænig.

Otæni tæuvir kæm iæu kæti u Persis, pætan kæti iætæm tatol pik uæk ræha Iærmænig.

¹³ Otæni tæuvir kæm Rufæs, iætæmi kæti ræha Iærmænig tæfæki vivi, mine ræhan mamæ iætæm tæmatol tæuvir kæm iæu tæhmen e ræhak æhruahru mamæ.

¹⁴ Otæni tæuvir kæm Asigkritæs, mine Filegon, mine Heremes, mine Patropæs, mine Heremas, mine piatah min nætæm ilah min kæutatig.

¹⁵ Otæni tæuvir kæm Filolokæs, mine Juliæ, mine Nereæs mine næuvinin, mine Olimpæs, mine nætæm kæutæfaki min ræfin nætæm ilah min kæutatig.

¹⁶ Otæni tæuvir kæm tæmah min tæhmen mæmæ itæmah kætiæh æmæ e Krīsto. Nimæfaki ræfin ræha Krīsto kæutæni tæuvir kæm tæmah.

¹⁷ Piak min mine næuvinik min. Iækætapuæh

askasik o tãmah mãmə nəkotətəu vivi itãmah o nətəmi kautol mãmə nəkotəhapu itãmah mìn, kəni kautəgətun natimnati iətəm kautol nətəmimi kəutəmkarəpən e nəhatətəiən rəhalah, kəni nəgətuniən əha tol pisin agin e nəgətuniən iətəm nəmotos rəkis. Otəhtul isəu o lah,

¹⁸ mətəu-inu nətəm kotol lanəha, ilah kəsotoliən uək rəha Iərməniḡ Kristo, mətəu kautol uək əmə o nati ilah əmə kautolkeikei. Ilah kəutəni-vivi nəghatiən, kəni nəghatiən rəhalah tətəhiən, kəni ilah kəuteiuə, kəni məutərəkīn nətəliḡiən rəha nətəmimi tepət nətəm kotəruru nati.

¹⁹ Nətəmimi kīnotətəu rəkis nanusiən mãmə itãmah nautol nəuia Kristo. Tol lanəha, nikik tagiən pik o tãmah. Mətəu iəkolkeikei pik mãmə nəkoteinatig e noliən əhruahru mìn, kəni mãmə nəsəhuvəniən e noliən tərāh mìn.

²⁰ Uhgīn iətəm nəukəti nəməlinuiən, otəsuvəhiən in tevīḡ-ərain e Setən, kəni in otatig əmə ləhtəni e nəhlkītəmah.

Pəh nəuviriən rəha Iərməniḡ Iesu tətətig itãmah mìn.

²¹ Timoti iətəm itimlau mìn iatuol uək kətiəh, tətəni təuvir kəm təmāh. Kəni Lusias, mine Jeson, mine Sosipatə u natimak mìn, kəhləni mìn təuvir kəm təmāh.

²² Iəu Tesias, iətəm iəmətəi nəghatiən rəha Pol e nauəuə u, iəu iətəni təuvir kəm təmāh u kitah kətiəh e Iərməniḡ.*

16:17 Mat 7:15; Tait 3:10 * **16:22** Pol təhrun əmə nəteien nauəuə, mətəu e nian əha, nətəmimi tepət kəməutos iətəmi kəti mìn mãmə otətətei nəghatiən mìn rəhalah. Suah kəti, nərgin u Tesias, təməharəḡ ilau Pol mətəi nəghatiən rəhan.

²³⁻²⁴ Kaeəs tətəni təuvir kəm təmah. İəu Pol, iətətiġ e rəhan nimə, kəni nətəmi rəha niməfaki kəutuġapumın iman ikın.

Erastəs u iətəm tətərmənig e məni rəha taun əha, mine piataġ Kuartəs, ilau mın kətuəni təuvir kəm təmah.

²⁵ Pəh kotəni-vivi Uġin. In təhrun noliən məmə itəmah nəutəhtul əskasik e nəhatətəiən rəhatəmah. In otol lanəha e nanusiən təuvir rəha İesu Kristo iətəm iətəni pətigəm. Nəġhatien u təməġluaiġ nuvəġ rəkis,

²⁶ mətəu rəueiu, təmol əpu in. Kəni in Uġin u iətəm tətəmiġəġ nian rəfin, kəni in təməni məmə iəkotəni pətigəm nanusiən rəha Kristo iətəm iəni mın aupən kəmotətəi e nauəuə mın rəġalah, kəni nətəmimi okotəhrun. İəkotəni pətigəm məmə nətəmimi mın rəfin rəha nəuaniləuis mın rəfin e nitəni mın rəfin, pəh ilah okotəhatətə e Uġin, kəni tol lanəha mautil əmə nəuiian.

²⁷ Uġin pişin əmə in Uġin, kəni in pişin əmə in teinatig. !Pəh kotəni-vivi Uġin nian rəfin naunun tikə, o nati iətəm İesu Kristo təmol! Əuəġ.

Nauəuə Asim Rəha Uhg̃in Nəmtət̃iən Vi
The New Testament in the Whitesands language of
Tanna Island, Vanuatu
Niutesteman long Nərak, lanwis blong Whitesands
Tanna, Vanuatu

Copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Whitesands

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

913a182a-255f-5344-b6b0-0294ba221e87